

Lärarens sidor: Avancerad

Textsamtal i grupp · åk 2–9

Här är texterna på nivån Avancerad och kartläggningens två. Tabellen visar vad varje text handlar om, vad eleven ska lista ut, vilka slags frågor mellan raderna texten har, hur svår den är och om den har en vändning eller är känslig. Efter tabellen har varje text en egen sida med det du behöver i passet: det som står mellan raderna, var du stannar, vad du säger när du tänker högt, svaren och två öppna frågor till samtalet.

Frågorna står på elevens blad, så ha din kopia bredvid.

Texten	Handlar om	Eleven listar ut	Frågornas slag	Svårighet
1. Kassen	Hugo och hans chef i en kiosk vid en badplats en sommardag.	varför något händer, eller vad någon vill	Varför (två frågor), Det som menas, Känsla	1, enkel, känslig
2. Fiskgratäng	Emil och Stella vid lunchen i skolmatsalen.	vad någon egentligen menar	Vem (syftning), Varför, Det som menas, Känsla	1, enkel, känslig
3. Hjälptränaren	Edith i en idrottshall en halvtimme före ett träningspass.	hur någon känner sig	Känsla (två frågor), Varför	1, enkel
4. Kvart i åtta	Linnea och pappa en vanlig vecka, hemma och inne i stan.	vad som hände innan, eller vad som händer sedan	Före och efter (två frågor), Varför	2, medel, vändning, känslig
5. Burken	Rania i trapphuset och hos grannen en eftermiddag.	varför något händer, eller vad någon vill	Det som menas, Varför, Känsla	2, medel, vändning, känslig
6. Vågen	Robin och Ellen bakom slöjdsalen en morgon före skolan.	vem någon är	Känsla, Vem, Varför	2, medel, känslig
7. Måndag morgon	Signe, Kevin och Clara vid skåpen på måndagen.	vad någon egentligen menar	Vem (syftning), Det som menas, Varför, Känsla	2, medel, känslig
8. Samma sak	Berättaren och syskonen hemma en vardag, från morgon till natt.	vad som hände innan, eller vad som händer sedan	Var och när, Det som menas, Känsla, Före och efter	2, medel, känslig
9. Nästan	Berättaren och Ida i en kö.	var och när det händer	Var och när (två frågor), Varför	2, medel
10. Dagen före	Yusuf och tränaren på en fotbollsplan en kväll.	varför något händer, eller vad någon vill	Varför, Känsla, Det som menas	2, medel
11. Kanelbullen	Karim och Olle vid skåpen i skolkorridoren två morgnar i rad.	vad ett ord betyder just här	Ordet, Det som menas, Känsla	2, medel, känslig
12. Ingen fara	Fyra elever skriver till varandra i en gruppchatt under två dagar.	vad någon egentligen menar	Känsla, Varför, Det som menas	3, svår

Texten	Handlar om	Eleven listar ut	Frågornas slag	Svårighet
13. Fyrtio minuter	Berättaren en lördag i en idrottshall, med många föräldrar på plats.	vem någon är	Vem, Känsla, Det som menas	3, svår, vändning
14. Nästa fredag	Jonatan och Minna skriver till varandra under tre dagar.	vad som hände innan, eller vad som händer sedan	Varför (två frågor), Före och efter	3, svår, känslig
15. Fyra toner	Joel skriver ett brev till grannen i lägenheten intill.	varför något händer, eller vad någon vill	Varför (två frågor), Känsla	3, svår, vändning
16. Fröken Lanes ärende	Berättaren och Hollis får besök sent en kväll. I Arthur Conan Doyles stil.	vem någon är	Var och när, Vem, Känsla	1, enkel
17. Tio i elva	Lejla på prao i ett restaurangkök före lunch.	vad ett ord betyder just här	Känsla, Ordet, Det som menas	1, enkel
18. Stenhuset	Pim från tuvfolket knackar på hos en jätte en regnig kväll. I J.R.R. Tolkiens stil.	vad någon egentligen menar	Varför, Det som menas (två frågor)	2, medel
19. I hallen	Hjälparen i Elviras hem en dag när två flickor ur klassen kommer på besök. I Kazuo Ishiguros stil.	hur någon känner sig	Det som menas, Känsla, Varför	2, medel, känslig
20. Språnget	Omid, Aylin och några andra barn den dag då Aylin kommer. I Ray Bradburys stil.	var och när det händer	Var och när, Känsla, Varför	2, medel
21. Kaktus	Bea, Nellie och Dawit skriver till varandra en kväll.	vad ett ord betyder just här	Ordet, Varför, Det som menas	2, medel
22. Springan	Asta i sitt rum i en gammal lägenhet som hon och mamma nyss har flyttat till. I Maria Gripes stil.	vad som hände innan, eller vad som händer sedan	Före och efter, Vem, Varför	3, svår, vändning, känslig
23. Molnet	Tiri och trollkarlen på en ö där det inte har regnat sedan våren. I Ursula K. Le Guins stil.	varför något händer, eller vad någon vill	Ordet, Varför (två frågor)	3, svår
24. I gryningen	En pappa och hans son ror ut för att fiska en tidig morgon. I Ernest Hemingways stil.	vad som hände innan, eller vad som händer sedan	Före och efter, Känsla, Det som menas	3, svår
25. Det gröna	Adrian hos farmor i hennes kök en eftermiddag.	varför något händer, eller vad någon vill	Det som menas, Varför (två frågor)	3, svår, vändning, känslig

Texten	Handlar om	Eleven listar ut	Frågornas slag	Svårighet
Kartläggning före: Lappen	Amira väntar på ett möte en fredagseftermiddag.	hur någon känner sig	Känsla, Var och när	före insatsen
Kartläggning efter: Mejlet	Mira väntar på att något ska börja en tisdagskväll.	hur någon känner sig	Känsla, Var och när	efter insatsen

Så väljer du text	
Veckans slag	Välj en text med frågor av veckans slag, som progressionen visar: Känsla och Vem i vecka 1, Var och när och Varför i vecka 2, Före och efter i vecka 3, Det som menas i vecka 4–5 och Ordet i vecka 6–8. Metodens texter räcker till ungefär åtta veckors pass. Varje nivå har fyra texter med slaget Ordet till pass 1 och 2 i vecka 6–8. Är de slut, tar du en text med ett slag som gruppen behöver öva mer. I pass 3 läser eleverna i sin egen bänkbok. Vill du ha fler texter, tar du dem ur serien Mellan raderna eller skriver egna.
Svårigheten	Börja med svårighet 1, och ta 2 eller 3 när gruppen klarar slutsatsen med mindre stöd. En text med vändning får eleverna att tänka om mot slutet. En känslig text har en rad om det på sin sida. Läs raden före passet, och ta inte två texter om samma slags svåra sak samma vecka.
Nivåerna	Välj nivå efter gruppen, och blanda gärna, till exempel en text på Mellan när ni övar ett nytt tankesteg och en på Avancerad när det sitter.

© Niclas Fohlin. Ur Textsamtal i grupp, <https://niclasfohlin.se/stodundervisning/textsamtal-i-grupp>. Figurerna På bordet: Fluent Emoji, © Microsoft Corporation, MIT-licens.

Lärarens sida: Avancerad, kartläggning före, Lappen

Textsamtal i grupp · åk 2–9

Det som står mellan raderna: Amira är nervös men bestämd inför ett samtal och väntar i ett bageri en fredagseftermiddag.

Kartläggningen	
Så gör du	Eleven gör kartläggningen enskilt med dig utanför passen, på fem till åtta minuter. Ställ ingen fråga före läsningen, och stanna inte. Eleven läser själv, och för den som avkodar mödosamt läser du texten högt först. Eleven svarar muntligt, och du skriver i protokollet. Den första frågan ger 1 poäng, och fråga 2 och fråga 3 ger 0–2 poäng var, högst 5 poäng. Fråga tillbaka bara om eleven inte svarar, och skriv då ett h efter poängen.
Fråga 1 · på raderna	Femton.
Fråga 2 · mellan raderna, Känsla	<p>Ledtrådarna: <i>"läste sin lapp en gång till"; "hon kunde dem redan utan lappen"; "Jag är lite tidig. Det gör ingenting om jag får vänta."; "vek ihop lappen till en liten fyrkant"; "tittade på den och la ner den igen utan att ha skrivit något".</i></p> <p>Svar som texten stöder: nervös, orolig eller spänd, men fast besluten att göra det. Ord att ge i samtalet: nervös, spänd.</p> <p>Poäng: 2 poäng för en slutsats som texten stöder (nervös, orolig, spänd) med minst en ledtråd. 1 poäng för en slutsats som texten stöder utan ledtråd, eller en ledtråd utan slutsats, som <i>"Hon läste lappen flera gånger."</i> 0 poäng för en känsla som texten inte stöder (glad, arg, trött), inget svar eller ett svar som inte hör ihop med texten.</p> <p>Fråga tillbaka: <i>"Vad gör Amira med lappen?"</i></p>
Fråga 3 · mellan raderna, Var och när	<p>Ledtrådarna: <i>"luktade det nybakat bröd och kanel"; "Bakom glaset låg rader av kanelbullar"; "någonstans brummade en ugn"; "Klockan på väggen visade 15.50".</i></p> <p>Svar som texten stöder: ett bageri eller konditori, en fredagseftermiddag.</p> <p>Poäng: 2 poäng för ett bageri, konditori eller fik med minst en ledtråd. 1 poäng för en rimlig plats utan ledtråd, som <i>"Ett bageri"</i> eller <i>"En affär"</i>, eller en ledtråd utan plats, som <i>"Det luktar bröd."</i> 0 poäng för en plats som ledtrådarna talar emot, som skolan, hemma eller en verkstad, eller <i>"Det står inte."</i></p> <p>Fråga tillbaka: <i>"Vad luktar det, och vad ligger bakom glaset?"</i></p>
Fråga 4 · bortom raderna	Ett svar kan vara att samtalet går bra och att hon får börja, eller att hon blir ännu mer nervös först. Ett bra svar nämner något ur texten, som lappen eller att hon redan hade rest sig, och ger ett eget skäl.
Om eleven fastnar	Peka på <i>"läste sin lapp en gång till"</i> .

© Niclas Fohlin. Ur Textsamtal i grupp, <https://niclasfohlin.se/stodundervisning/textsamtal-i-grupp>.

LAPPEN

Amira kom femton minuter för tidigt. Det var fredag eftermiddag, och trottoaren var full av folk på väg hem.

Hon stod utanför dörren och läste sin lapp en gång till. På lappen stod tre saker som hon ville säga, och hon kunde dem redan utan lappen. Dörren hade en liten klocka som pinglade när någon gick in. Inifrån luktade det nybakat bröd och kanel.

Hon gick in och ställde sig vid disken. Bakom glaset låg rader av kanelbullar, och någonstans brummade en ugn. En kvinna i förkläde torkade händerna på en handduk.

”Är du Amira?” frågade hon.

”Ja”, sa Amira. ”Jag är lite tidig. Det gör ingenting om jag får vänta.”

”Du får sitta där borta.”

Amira satte sig vid fönstret och vek ihop lappen till en liten fyrkant.

Utanför rullade en buss full av skolbarn förbi. Klockan på väggen visade 15.50. Kvinnan vid disken räknade mynt i en liten skål. Amira tog upp mobilen, tittade på den och la ner den igen utan att ha skrivit något. När dörren bakom disken öppnades hade hon redan rest sig. ”Jag kan börja nu”, sa hon.

-
1. Hur många minuter för tidigt kom Amira?
 2. Hur känner sig Amira när hon sitter vid fönstret?
Hur vet du det?
 3. Var är Amira? Vad i texten får dig att tro det?
 4. Vad tror du händer efter att Amira har sagt ”Jag kan börja nu”? Varför?

Lärarens sida: Avancerad, text 1, Kassan

Textsamtal i grupp · åk 2–9

Det som står mellan raderna: Två barn hade bara 31 kronor, men Hugo gav dem glass för 50. Chefen förstår och väntar ut honom.

I passet	
Känsligt	Låt samtalet handla om Hugo och inte om elevernas egna misstag.
Före läsningen	Hur räknar man ut vad två saker kostar?
Stoppet	Stanna efter <i>"Han torkade av disken, som redan var ren."</i> Något är konstigt: han torkar en ren disk.
Tänka högt · fråga 3, Varför	<i>"Vänta, här står inte varför det fattas pengar. Det står 'Trettio, trettioett.' och 'På displayen stod det 50.' Jag vet att 50 minus 31 är 19. Alltså tror jag att Hugo lät barnen betala mindre och bjöd på skillnaden. Stämmer det med resten? Jag läser vidare. Hugo lägger dit en tjugolapp. Ja, det stämmer."</i>
Fråga 1 · på raderna	25 kronor.
Fråga 2 · mellan raderna, Varför	Ledtrådarna: <i>"tittade på mynten och sedan på de röda ansiktena"; "gjorde kulorna extra stora"</i> . Svar som texten stöder: han tycker synd om barnen eller vill ge dem glass. Båda håller när eleven visar en ledtråd. En tanke att pröva: <i>"De bad om det."</i> De bad bara om två glassar. Fråga tillbaka: <i>"Vad tittar Hugo på först?"</i>
Fråga 3 · mellan raderna, Varför	Ledtrådarna: <i>"Trettio, trettioett."; "På displayen stod det 50."</i> Svar som texten stöder: barnen betalade 31 kronor för glass som kostar 50, och Hugo bjöd på resten. En tanke att pröva: <i>"Hugo tog pengarna."</i> Han lägger dit en egen tjugolapp. Fråga tillbaka: <i>"Vad visade displayen?"</i>
Fråga 4 · mellan raderna, Det som menas	Ledtrådarna: <i>"Kassan har stämt varje kväll sedan juni"; "tittade på skylten och sedan på honom"</i> . Svar som texten stöder: hon anar sanningen och väntar. En tanke att pröva: <i>"Hon tror honom."</i> Hon påminner honom om kassan. Fråga tillbaka: <i>"Vad tittar chefen på?"</i>
Fråga 5 · mellan raderna, Känsla	Ledtrådarna: <i>"Han torkade av disken, som redan var ren"; "Hugo sa inget"</i> . Svar som texten stöder: skamsen eller orolig. En tanke att pröva: <i>"Lugn, han står ju och städar."</i> Disken var redan ren. Fråga tillbaka: <i>"Varför torkar han en disk som redan är ren?"</i>
Fråga 6 · bortom raderna	Ett bra svar pekar på texten och ger ett eget skäl.
Öppna frågor	<i>"Vad får Hugo att säga 'Det var jag' just då?"; "Vad tror ni att chefen tänker när hon ger honom kronan?"</i>
Om eleven fastnar	Peka på <i>"På displayen stod det 50."</i>

KASSAN

Det var varmt, och från badbryggan hördes skrik och plask. Två barn stod på tå vid luckan och kikade in. Den äldre, en pojke med blöta badbyxor, höll ut en näve mynt på disken och räknade högt. "Trettio, trettioett." På skylten över Hugos huvud stod det: Glass, en kula 25 kronor. "Vi vill ha två", sa pojken. Hugo tittade på mynten och sedan på de röda ansiktena. Han sköt in mynten i lådan, gjorde kulorna extra stora och slog in två glassar i kassan. På displayen stod det 50. Barnen sprang iväg med var sin strut.

Klockan sex stängde Hugo luckan. Chefen räknade pengarna två gånger.

"Det fattas nitton kronor", sa hon.

"Jag kanske gav fel växel", sa Hugo.

Han torkade av disken, som redan var ren.

"Kanske det", sa chefen. "Kassan har stämt varje kväll sedan juni."

Hugo sa inget. Chefen tittade på skylten och sedan på honom.

Fläkten i taket surrade. Hugo tog upp plånboken ur fickan och la en tjugolapp på disken.

"Det var jag", sa han.

Chefen räckte honom en krona i växel. "Nästa gång frågar du mig först", sa hon. "Jag hade sagt ja."

-
1. Hur mycket kostar en kula glass enligt skylten?
 2. Varför gör Hugo kulorna extra stora? Hur vet du det?
 3. Varför fattas det nitton kronor i kassan? Hur vet du det?
 4. Vad tror chefen när Hugo säger att han kanske gav fel växel? Vad i texten får dig att tro det?
 5. Hur känner sig Hugo när chefen säger att det fattas pengar? Hur vet du det?
 6. Hugo svarar att han kanske gav fel växel. Gjorde han rätt? Varför?

Lärarens sida: Avancerad, text 2, Fiskgratäng

Textsamtal i grupp · åk 2–9

Det som står mellan raderna: Emil är förälskad i Wilma och äter samma rätt som hon, fast han inte tycker om fisk. Han nekar när Stella anar något.

I passet	
Känsligt	Att bli retad för att man är förälskad kan kännas pinsamt. Låt eleverna prata om Emil och Stella och inte om varandra.
Före läsningen	Hur väljer man var man vill sitta i skolmatsalen?
Stoppet	Stanna efter <i>"Ingen, jag menade ingen särskild."</i> Någon ändrar sig: han tar tillbaka frågan.
Tänka högt · fråga 4, Det som menas	<i>"Vänta, han säger att han älskar fisk, men det stämmer knappast. Jag ser framför mig hur han sväljer hårt. Det står 'fisk smakade gammal badsvamp' och 'Ingen, jag menade ingen särskild'. Jag vet att man låtsas tycka om något för att imponera. Alltså tror jag att Emil äter fisk för att imponera på någon. Stämmer det med resten? Jag läser vidare. Hans tallrik är nästan full när han går. Det stämmer."</i>
Fråga 1 · på raderna	Gammal badsvamp.
Fråga 2 · mellan raderna, Vem, syftning	Ledtrådarna: <i>"bredvid salladsbaren satt Wilma"; "vred huvudet en bit"</i> . Svar som texten stöder: Wilma. En tanke att pröva: <i>"Stella."</i> Stella frågar <i>"Vem då"</i> , så det är inte hon. Fråga tillbaka: <i>"Åt vilket håll tittar Emil, och vem sitter där?"</i>
Fråga 3 · mellan raderna, Varför	Ledtrådarna: <i>"svalde hårt"; "fisk smakade gammal badsvamp"</i> . Svar som texten stöder: han sköljer ner fisken eller är nervös. Båda håller när eleven visar en ledtråd. En tanke att pröva: <i>"Han är törstig."</i> Han dricker efter tuggorna. Fråga tillbaka: <i>"Vad sa Emil förra året om hur fisk smakar?"</i>
Fråga 4 · mellan raderna, Det som menas	Ledtrådarna: <i>"på hennes bricka stod fiskgratäng"; "du brukar alltid sitta vid fönstret"</i> . Svar som texten stöder: att han är kär i Wilma. En tanke att pröva: <i>"Att han tycker om fisk."</i> Stella minns vad han sa om fisk. Fråga tillbaka: <i>"Vad åt Wilma, och var brukar Emil sitta?"</i>
Fråga 5 · mellan raderna, Känsla	Ledtrådarna: <i>"fast hans tallrik var nästan full"; "utan att se sig om"</i> . Svar som texten stöder: nervös, hoppfull eller generad. En tanke att pröva: <i>"Mätt, för han har ätit klart."</i> Hans tallrik är nästan full. Fråga tillbaka: <i>"Hur mycket fisk ligger kvar på tallriken?"</i>
Fråga 6 · bortom raderna	Ett bra svar tar med att Emil aldrig sa det rakt ut.
Öppna frågor	<i>"Emil viskar 'Vad sa hon egentligen?' Vad tror ni att hon har sagt?"; "Stella säger 'Nej då, åt din fisk.' Vad tror ni att hon menar?"</i>
Om eleven fastnar	Peka på <i>"jag menade ingen särskild"</i> .

FISKGRATÄNG

Stella ställde ner sin bricka mitt emot Emil. Bestick klirrade mot tallrikar, och man fick luta sig fram för att höras. Vid bordet bredvid salladsbaren satt Wilma med sina kompisar, och på hennes bricka stod fiskgratäng. Emil hade bytt till en ren skjorta efter gympan, och framför honom stod en jättestor portion fiskgratäng och en vattenkanna.

”Fiskgratäng”, sa Stella. ”Sedan när äter du fisk?”

”Jag älskar fisk, det har jag gjort i flera månader”, sa Emil och hällde upp mer vatten.

”Förra året sa du att fisk smakade gammal badsvamp.”

”Folk ändrar sig”, sa Emil, tog en tugga och svalde hårt.

”Och du brukar alltid sitta vid fönstret.”

”Här är det lugnare.”

”Lugnare, bredvid salladsbaren, där det är värsta oväsendet?”

Emil svarade inte, men vid salladsbaren skrattade någon högt, och han vred huvudet en bit och sedan tillbaka.

”Vad sa hon egentligen?” viskade Emil.

”Vem då, jag sitter ju med ryggen mot hela matsalen”, sa Stella.

”Ingen, jag menade ingen särskild.”

”Nej då, ät din fisk”, sa Stella.

Emil tog en ny tugga och drack ett glas vatten.

När Wilma reste sig med sin bricka reste sig Emil också, fast hans tallrik var nästan full. Han ställde den på diskbandet precis efter henne och gick sedan ut med långa steg, utan att se sig om. Stella följde efter honom och log hela vägen till korridoren.

1. Vad sa Emil förra året att fisk smakade?
2. Emil viskar ”Vad sa hon egentligen?” Vem menar han med ”hon”? Hur vet du det?
3. Varför dricker Emil så mycket vatten? Hur vet du det?
4. Emil säger att han älskar fisk. Vad menar han egentligen? Hur vet du det?
5. Hur känner sig Emil när Wilma reser sig med sin bricka? Hur vet du det?
6. Stella följer efter Emil och ler hela vägen. Vad hade du gjort i Stellas ställe? Varför?

Lärarens sida: Avancerad, text 3, Hjälptränaren

Textsamtal i grupp · åk 2–9

Det som står mellan raderna: Edith är stolt och nervös som ny hjälptränare och saknar sitt gamla lag. När Albin ropar är hon dragen åt två håll.

I passet	
Före läsningen	Vad gör man när man vill att något nytt ska bli rätt första gången?
Stoppet	Stanna efter <i>”Hej och välkomna”, sa hon tyst, och sedan en gång till med mörkare röst.</i> Något upprepas: Edith övar sin hälsning två gånger.
Tänka högt · fråga 2, Känsla	<i>”Vänta, här står inte hur Edith känner sig. Jag ser framför mig en tjej som flyttar en kon fram och tillbaka. Det står ’flyttade den sista en halv meter’ och ’rätade på ryggen’. Jag vet att man övar när man är nervös, och att man rätar på ryggen när man är stolt. Alltså tror jag att hon är nervös och stolt. Stämmer det med resten? Jag läser vidare. Hon blir stående när hon hör ropet. Ja, det stämmer, och det är mer än nerver.”</i>
Fråga 1 · på raderna	Hej och välkomna.
Fråga 2 · mellan raderna, Känsla	Ledtrådarna: <i>”flyttade den sista en halv meter”; ”rätade på ryggen”; ”Hej och välkomna”.</i> Svar som texten stöder: nervös och stolt. Båda räknas. Ge gärna orden spänd och pirrig. En tanke att pröva: <i>”Lugn, hon är ju först på plats.”</i> Hon flyttar konen och övar sin hälsning. Fråga tillbaka: <i>”Vad gör Edith med den sista konen?”</i>
Fråga 3 · mellan raderna, Varför	Ledtrådarna: <i>”Hon kände igen rösten”; ”alltid stod till höger om henne”.</i> Svar som texten stöder: hon saknar sitt gamla lag eller är avundsjuk. Båda håller när eleven visar en ledtråd. En tanke att pröva: <i>”Hon har glömt vad hon skulle göra.”</i> Hon stannar när hon känner igen rösten. Fråga tillbaka: <i>”Vem ropar, och vad gjorde de två tillsammans?”</i>
Fråga 4 · mellan raderna, Känsla	Ledtrådarna: <i>”Hon tog ett steg mot dörren”; ”grep en liten hand tag i tränartröjan”.</i> Svar som texten stöder: sugen på att spela men orolig för barnen, eller splittrad. En tanke att pröva: <i>”Glad, hon ska ju få spela.”</i> Hon tittar på klockan, och barnen väntar. Fråga tillbaka: <i>”Vad gör Edith när Albin har frågat?”</i>
Fråga 5 · bortom raderna	Ett bra svar tar med klockan eller handen i tröjan och ger ett eget skäl.
Öppna frågor	<i>”Varför tror ni att Edith blev hjälptränare?”; ”Den minsta frågar ’Är du tränaren?’ Vad tror ni att barnen tänker om Edith?”</i>
Om eleven fastnar	Peka på <i>”blev stående med en kon i handen”.</i>

HJÄLPTRÄNAREN

Edith kom till hallen en halvtimme före alla andra. Hon ställde ut åtta koner i en rak rad, flyttade den sista en halv meter och ställde tillbaka den. Tränartröjan hängde nästan ned till knäna. På en lista hade hon skrivit nio namn, och fem av dem kunde hon redan utantill. I glasdörren såg hon sig själv och rätade på ryggen. ”Hej och välkomna”, sa hon tyst, och sedan en gång till med mörkare röst.

Från stora hallen hördes bollar som small mot väggen, och någon ropade ”Hit!” Edith blev stående med en kon i handen. Hon kände igen rösten. Det var Albin, som alltid stod till höger om henne när de spelade.

Nio barn kom springande med klubborna släpande efter sig och ställde sig i en rad.

”Är du tränaren?” frågade den minsta.

”Hjälptränare”, sa Edith. ”Mats kommer klockan fem.”

”Får vi spela match?” ropade en annan.

Dörren till stora hallen gick upp, och Albin stack in huvudet. ”Vi är en för få. Kom och spela, tio minuter bara!”

Edith tittade på klockan. Den var fem i fem. Hon tog ett steg mot dörren. Bakom henne grep en liten hand tag i tränartröjan.

1. Vad säger Edith tyst vid glasdörren?
2. Hur känner sig Edith innan barnen kommer? Hur vet du det?
3. Varför blir Edith stående med en kon i handen när hon hör ropet? Vad i texten får dig att tro det?
4. Hur känner sig Edith när Albin frågar om hon vill spela?
Hur vet du det?
5. Edith kan spela med Albin i tio minuter eller stanna hos barnen.
Vad hade du gjort i hennes ställe? Varför?

Lärarens sida: Avancerad, text 4, Kvart i åtta

Textsamtal i grupp · åk 2–9

Det som står mellan raderna: Pappa jobbar inte längre på lagret men går hemifrån varje morgon. Han pluggar på biblioteket inför något på fredag och vill berätta när han vet hur det har gått.

I passet	
Känsligt	Någon i gruppen kan ha en förälder som har förlorat jobbet. Fråga inte om elevernas familjer, och säg gärna att pappa har en plan.
Före läsningen	Hur ser en vanlig morgon ut för någon som ska iväg till jobbet?
Stoppet	Stanna efter <i>"Den hade hängt där i tre veckor, och jag trodde att han hade en till."</i> Något är konstigt: arbetsjackan hänger kvar.
Tänka högt · fråga 2, Före och efter	<i>"Vänta, här står inte vad som har hänt. Jag ser framför mig en arbetsjacka som bara hänger i hallen. Det står 'Den hade hängt där i tre veckor', och det står 'Varje morgon.' Jag vet att man tar med jackan till jobbet. Alltså tror jag att pappa inte jobbar på lagret längre men går hemifrån ändå. Stämmer det med resten? Jag läser vidare. Lagret ligger åt andra hållet. Det stämmer, men vad gör han där?"</i>
Fråga 1 · på raderna	Öppnar 10.00.
Fråga 2 · mellan raderna, Före och efter	Ledtrådarna: <i>"Den hade hängt där i tre veckor"; "Lagret ligger åt andra hållet."</i> Svar som texten stöder: pappa har slutat eller sagts upp på lagret för tre veckor sedan. En tanke att pröva: <i>"Han har en annan jacka på jobbet."</i> Men han sitter på biblioteket. Fråga tillbaka: <i>"Hur länge har jackan hängt kvar?"</i>
Fråga 3 · mellan raderna, Varför	Ledtrådarna: <i>"Jag är tidig"; "Jag tänkte berätta när jag vet hur det gick."</i> Svar som texten stöder: han vill inte oroa familjen, han skäms eller han vill ha något bra att berätta först. Alla håller när eleven visar en ledtråd. En tanke att pröva: <i>"Han vill ljuga för dem."</i> Han säger att han tänker berätta senare. Fråga tillbaka: <i>"När säger pappa att han tänker berätta?"</i>
Fråga 4 · mellan raderna, Före och efter	Ledtrådarna: <i>"gul av överstrykningspenna"; "Jag har något på fredag."</i> Svar som texten stöder: han pluggar inför något på fredag, troligen ett prov, kanske för ett nytt jobb. En tanke att pröva: <i>"Han är ledsen och har inget att göra."</i> Sidorna är gula av överstrykningspenna. Fråga tillbaka: <i>"Vad har pappa i knät, och hur ser sidorna ut?"</i>
Fråga 5 · bortom raderna	Ett svar kan vara att det var rätt, eftersom hon kunde hjälpa honom, eller att hon borde ha låtit honom berätta själv. Ett bra svar ger ett skäl ur texten.
Öppna frågor	<i>"Vad tror ni att Linnea tänker på bakom busskuren?"; "Pappa säger 'Jag tänkte berätta när jag vet hur det gick.' Vad tror ni att han är mest orolig för?"</i>
Om eleven fastnar	Peka på <i>"Den hade hängt där i tre veckor"</i> .

© Niclas Fohlin. Ur Textsamtal i grupp, <https://niclasfohlin.se/stodundervisning/textsamtal-i-grupp>.

KVART I ÅTTA

Pappa gick hemifrån klockan 07.45. Varje morgon. Han tog matlådan ur kylen, sa "Hej då, gumman" och stängde dörren så tyst att lillebror inte vaknade. Skjortan var struken. Arbetsjackan med lagrets namn på ryggen hängde kvar i hallen. Den hade hängt där i tre veckor, och jag trodde att han hade en till.

Den torsdagen var första lektionen inställd. Jag tog bussen in till stan för att köpa en ny laddare. Utanför biblioteket satt pappa på en bänk, klockan 08.25. Matlådan stod bredvid honom. Han satt helt stilla och tittade på dörren. På den hängde en skylt: Öppnar 10.00. Jag stod kvar bakom busskuren i tio minuter. Sedan gick jag fram.

"Pappa?"

Han ryckte till. "Linnea. Ska inte du vara i skolan?"

"Första lektionen är inställd. Varför sitter du här?"

"Jag är tidig", sa han. "Jag brukar vara det."

"Lagret ligger åt andra hållet."

Pappa tittade på matlådan. Sedan drog han upp en tjock bok ur väskan och la den i knät. Nästan varje sida var gul av överstrykningspenna. "Jag har något på fredag", sa han. "Jag tänkte berätta när jag vet hur det gick."

Jag satte mig bredvid honom och räckte ut handen. "Ge hit. Jag förhör dig."

-
1. Vad står det på skylten på biblioteksdörren?
 2. Vad har hänt i Linneas familj innan texten börjar?
Hur vet du det?
 3. Varför går pappa hemifrån varje morgon? Vad i texten får dig att tro det?
 4. Pappa tar fram en bok ur väskan. Vad förstår du då som du inte förstod innan? Hur vet du det?
 5. Linnea går fram till pappa. Gjorde hon rätt? Varför?

Lärarens sida: Avancerad, text 5, Burken

Textsamtal i grupp · åk 2–9

Det som står mellan raderna: Grannen hittar på ärenden för att få sällskap när Rania kommer hem. Rania förstår det och ger honom ett eget skäl att ses igen.

I passet	
Känsligt	Någon i gruppen kan själv vara ensam eller ha någon nära sig som är det. Låt samtalet handla om grannen och Rantias val.
Före läsningen	Vad brukar man hjälpa äldre grannar med?
Stoppet	Stanna efter <i>"Du bytte den i tisdags."</i> Något är konstigt: lampan är redan bytt.
Tänka högt · fråga 3, Varför	<i>"Vänta, här står inte varför han ber om hjälp. Jag tänker att grannen är gammal och behöver hjälp. Jag ser framför mig grannen i ylletofflor. Det står 'Hon vred på locket en gång' och 'Du bytte den i tisdags'. Jag vet att man inte ber om hjälp med saker som redan fungerar. Alltså tror jag att han vill ha sällskap. Stämmer det med resten? Jag läser vidare. Grannen frågar om klockan fyra passar, och han nynnar. Först trodde jag att han behövde hjälp, men han ville ha sällskap."</i>
Fråga 1 · på raderna	En kaffekopp, ett glas saft och en plåt med havrekakor.
Fråga 2 · mellan raderna, Det som menas	Ledtrådarna: <i>"ett glas saft som redan var upphällt"; "alldeles för mycket som vanligt"</i> . Svar som texten stöder: han hoppas att hon stannar mycket längre. En tanke att pröva: <i>"Fem minuter, det står ju."</i> På bordet står redan saft och havrekakor. Fråga tillbaka: <i>"Vad står på köksbordet?"</i>
Fråga 3 · mellan raderna, Varför	Ledtrådarna: <i>"Hon vred på locket en gång, och det gick upp"; "Du bytte den i tisdags"; "Jag har ett ärende i morgon"</i> . Svar som texten stöder: grannen hittar på ärenden för att få sällskap, och Rania hittar på ett eget. En tanke att pröva: <i>"Han är gammal och orkar inte själv."</i> Locket går upp på en gång, och lampan är ny. Fråga tillbaka: <i>"Vad händer när Rania vrider på locket?"</i>
Fråga 4 · mellan raderna, Känsla	Ledtrådarna: <i>"Min cykelpump behöver en expert"; "Och helst en havrekaka"</i> . Svar som texten stöder: varm om hjärtat, road, omtänksam eller trött men nöjd. Alla håller när eleven visar en ledtråd. En tanke att pröva: <i>"Sur, för hon fick inte göra sina läxor."</i> Hon hittar på ett ärende och ber om en kaka. Fråga tillbaka: <i>"Varför säger Rania att hon har ett ärende i morgon?"</i>
Fråga 5 · bortom raderna	Ett svar kan vara att det var vänligt, eftersom ingen behöver säga rakt ut att de vill ses, eller att hon hellre kunde säga det öppet. Ett bra svar ger ett eget skäl.
Öppna frågor	<i>"Grannen nynnade i trapphuset när Rania har stängt dörren. Vad tror ni att han tänker?"; "Grannens dörr har gått upp varje eftermiddag sedan i höstas. Vad tror ni hände då?"</i>
Om eleven fastnar	Peka på <i>"Hon vred på locket en gång, och det gick upp"</i> .

BURKEN

Rania hade inte hunnit sätta nyckeln i låset förrän grannens dörr gick upp på andra sidan trapphuset. Det hände varje eftermiddag vid fyra, och det hade hänt ända sedan i höstas. Grannen stod där i ylletofflor med en gurkburk i handen, och bakom honom luktade det nybakat.

”Rania, du som är så stark”, sa grannen, ”jag får inte upp den här burken.”

Hon vred på locket en gång, och det gick upp.

”Tack så mycket, och så är det lampan i hallen”, sa han.

”Du bytte den i tisdags.”

”Just det, men nu lyser den så bra att jag undrar om det är farligt.”

”Den är bara splitterny”, sa Rania.

”Då är det väl bra, och så har jag bakat, alldeles för mycket som vanligt.”

”Jag har matteläxor”, sa hon.

”Fem minuter”, sa grannen.

På hans köksbord stod en kaffekopp, ett glas saft som redan var upphällt och en plåt med havrekakor. Rania suckade, men hon satte sig ändå.

När hon gick hem igen hade klockan hunnit bli sex, och vid dörren stannade hon.

”Jag har ett ärende i morgon”, sa hon. ”Min cykelpump behöver en expert. Och helst en havrekaka.”

Grannen rätade på ryggen och frågade om klockan fyra passade. Det gjorde den, och när Rania stängde sin egen dörr hörde hon honom nynna i trapphuset.

-
1. Vad står på grannens köksbord?
 2. Grannen säger ”Fem minuter”. Vad menar han egentligen? Hur vet du det?
 3. Vad förstår du i sista stycket som du inte förstod i början? Hur vet du det?
 4. Hur känner sig Rania när hon går hem? Hur vet du det?
 5. Rania säger vid dörren att hon har ett ärende i morgon. Vad tycker du om hennes val? Varför?

Lärarens sida: Avancerad, text 6, Vågen

Textsamtal i grupp · åk 2–9

Det som står mellan raderna: Ellen har målat vågen. Robin förstår det när han ser hennes skor och väljer att titta, fast rektorn hotar att hela skolan ska få skrubba väggen.

I passet	
Känsligt	I texten tiger Robin om en väns regelbrott. Låt samtalet handla om Robin och Ellen.
Före läsningen	Hur kan man lista ut vem som har gjort något?
Stoppet	Stanna efter <i>”Och fisken är bäst”, sa hon och nickade mot hörnet.</i> Något är konstigt: ingen har nämnt någon fisk.
Tänka högt · fråga 3, Vem	<i>”Vänta, här står inte vem som målade. Jag ser framför mig väggen med vågen och Ellen som gäspar. Det står ’Fyra timmar, minst’ och ’Och fisken är bäst’. Jag vet att man bara vet sådant om man har varit där. Alltså tror jag att Ellen har målat den. Stämmer det med resten? Jag läser vidare. Hon har en blå rand på skon. Ja, det stämmer.”</i>
Fråga 1 · på raderna	Orange.
Fråga 2 · mellan raderna, Känsla	Ledtrådarna: <i>”Helt sjukt”; ”glömde att gå in”.</i> Svar som texten stöder: förvånad, imponerad eller nyfiken på vem som har målat. Alla håller när eleven visar en ledtråd. Ge gärna ordet häpen. En tanke att pröva: <i>”Arg, för någon har förstört väggen.”</i> Han undrar hur det gick till och klagar inte. Fråga tillbaka: <i>”Vad säger Robin om väggen, och vad glömmar han?”</i>
Fråga 3 · mellan raderna, Vem	Ledtrådarna: <i>”Och fisken är bäst”; ”över tårna gick en smal blå rand”.</i> Svar som texten stöder: Ellen. En tanke att pröva: <i>”Dennis, Robin säger ju det.”</i> Ellen säger att han bara kan rita sitt eget namn. Fråga tillbaka: <i>”Vem vet att fisken finns, och vad har hon på skorna?”</i>
Fråga 4 · mellan raderna, Varför	Ledtrådarna: <i>”Robin såg på Ellens vita skor”; ”hela skolan skrubba väggen”.</i> Svar som texten stöder: han skyddar Ellen eller vill att hon själv ska säga det. Båda håller när eleven visar en ledtråd. En tanke att pröva: <i>”Han vet ingenting.”</i> Han har just sett den blå randen på Ellens sko. Fråga tillbaka: <i>”Vad tittar Robin på innan han svarar?”</i>
Fråga 5 · bortom raderna	Ett bra svar tar med rektorns hot och ger ett eget skäl.
Öppna frågor	<i>”Ska målningen få sitta kvar? Vad kunde rektorn göra i stället?”; ”Vad tror ni att Ellen tänker när hon tittar på fisken?”</i>
Om eleven fastnar	Peka på <i>”Och fisken är bäst”.</i>

© Niclas Fohlin. Ur Textsamtal i grupp, <https://niclasfohlin.se/stodundervisning/textsamtal-i-grupp>.

VÅGEN

Bakom slöjdsalen hade det växt upp en jättelik blå våg över natten. Den täckte hela betongväggen, och längst upp hade någon målat skum som såg så äkta ut att man nästan väntade sig att få vatten i ansiktet. Robin stod med ryggsäcken på ena axeln och glömde att gå in.

”Helt sjukt”, sa han, ”det måste ha tagit hela natten, och ingen såg något.”

”Fyra timmar, minst”, sa Ellen, som kom gående med händerna djupt i jackfickorna och gäspade.

”Hur kan du veta det?” frågade Robin.

”Det ser man”, sa hon, ”skumtopparna är gjorda en och en, och det tar tid.”

”Det var säkert Dennis”, sa Robin, ”han hänger ju här med sin skateboard varje kväll.”

”Det var inte Dennis”, sa Ellen snabbt, ”han kan bara rita sitt eget namn.”

”Och fisken är bäst”, sa hon och nickade mot hörnet. ”Har du sett fisken?”

Robin gick ner på huk, och där nere vid marken, knappt synlig, simmade en orange fisk som inte var större än hans hand.

Rektorn kom runt hörnet med en hink och en borste. ”Jag vill bara veta vem som gjorde det”, sa hon, ”annars får hela skolan skrubba väggen på fredag.”

Robin såg på Ellens vita skor, och över tårna gick en smal blå rand.

”Robin? Vet du något?”

”Nej”, sa han, ”ingenting.”

Ellen tittade på fisken.

-
1. Vilken färg har fisken i hörnet?
 2. Hur känner sig Robin när han ser väggen? Hur vet du det?
 3. Vem målade vågen? Vad i texten får dig att tro det?
 4. Varför svarar Robin som han gör när rektorn frågar?
Hur vet du det?
 5. Rektorn säger att hela skolan får skrubba väggen om ingen berättar. Vad hade du gjort i Robins ställe? Varför?

Lärarens sida: Avancerad, text 7, Måndag morgon

Textsamtal i grupp · åk 2–9

Det som står mellan raderna: Tjejen på bilden är Clara. Hon låtsas att det är kul men är sårad, och säger ifrån till Kevin när Signe har gått.

I passet	
Känsligt	Låt samtalet handla om Clara och inte om elevernas egna erfarenheter.
Före läsningen	Vad händer med en rolig bild som någon lägger upp?
Stoppet	Stanna efter <i>"Hon öppnade sitt skåp, tog ut en bok och la tillbaka den."</i> Något är konstigt: Clara lägger tillbaka boken direkt.
Tänka högt · fråga 3, Det som menas	<i>"Vänta, här står inte vad Clara tycker. Det står 'Haha. Bra bild' och 'tog ut en bok och la tillbaka den'. Jag vet att man pillar med saker när man döljer hur man mår. Alltså tror jag att Clara låtsas att det är kul. Stämmer det med resten? Jag läser vidare. Hon säger 'Haha' igen, och Kevin tror att hon tar det bra. Ja, det stämmer."</i>
Fråga 1 · på raderna	Fyrtio.
Fråga 2 · mellan raderna, Vem, syftning	Ledtrådarna: <i>"På skärmen sov en tjej på en soffa"; "Jag ser ut som ett troll."</i> Svar som texten stöder: Clara, tjejen på bilden. En tanke att pröva: <i>"Signe."</i> Signe står bredvid och skrattar. Fråga tillbaka: <i>"Vem säger 'Jag ser ut som ett troll'?"</i>
Fråga 3 · mellan raderna, Det som menas	Ledtrådarna: <i>"tog ut en bok och la tillbaka den"; "Fyrtio"</i> . Svar som texten stöder: hon låtsas ta det lugnt men är generad eller sårad. En tanke att pröva: <i>"Hon tycker att det är kul."</i> Hon säger <i>"Haha"</i> men pillar med en bok. Fråga tillbaka: <i>"Vad gör hon med boken?"</i>
Fråga 4 · mellan raderna, Varför	Ledtrådarna: <i>"Signe sprang mot matten"; "sa Clara lågt"</i> . Svar som texten stöder: hon vill säga det utan publik eller inte skämma ut Kevin. Båda håller när eleven visar en ledtråd. En tanke att pröva: <i>"Hon har bråttom till matten."</i> Det är Signe som springer mot matten. Fråga tillbaka: <i>"Vad säger Clara när Signe har gått?"</i>
Fråga 5 · mellan raderna, Känsla	Ledtrådarna: <i>"Jag vet"; "Clara stängde skåpet"; "Nu tänkte du"</i> . Svar som texten stöder: lättad, allvarlig eller sårad, och kanske lite arg på Kevin. En tanke att pröva: <i>"Glad, för bilden är borta."</i> Hon säger <i>"Nu tänkte du"</i> , och det låter allvarligt. Fråga tillbaka: <i>"Vad har Kevin just gjort när hon säger 'Jag vet'?"</i>
Fråga 6 · bortom raderna	Ett bra svar tar med något Clara eller Kevin gör, och ger ett eget skäl.
Öppna frågor	<i>"Kevin öppnade munnen och stängde den igen. Vad tror ni att han ville säga?"; "Clara säger 'Jag vet.' Vad kan hon mena?"</i>
Om eleven fastnar	Peka på <i>"tog ut en bok och la tillbaka den"</i> .

MÅNDAG MORGON

På måndagsmorgonen stod Signe och Kevin vid skåpen och lutade sig över Kevins mobil. Signe skrattade så att hon fick hålla sig i skåpsdörren. På skärmen sov en tjej på en soffa med öppen mun och en mustasch i tusch.
 ”Fem minuter tog det att rita den”, sa Kevin. ”Hon märkte ingenting.”

Clara kom gående med väskan på ena axeln. Signe höll upp mobilen mot henne.

”Titta! Du är en legend”, sa Signe.

Clara tittade på skärmen i två sekunder. ”Haha. Bra bild”, sa hon.

”Jag ser ut som ett troll.”

”Precis! Den har redan fyrtio visningar.”

”Fyrtio”, sa Clara. Hon öppnade sitt skåp, tog ut en bok och la tillbaka den. ”Haha.”

Kevin log stort. ”Jag visste att du skulle ta det bra.”

Det ringde in. Signe sprang mot matten. Kevin blev kvar med mobilen i handen.

”Kevin”, sa Clara lågt. ”Om det var du som låg där, hade du lagt upp den då?”

Kevin öppnade munnen och stängde den. Han tittade på bilden. Sedan tryckte han på skärmen, en gång, och höll upp mobilen igen. Där fanns ingen bild längre.

”Jag tänkte inte på det”, sa han.

Clara stängde skåpet. ”Jag vet”, sa hon. ”Nu tänkte du.”

-
1. Hur många visningar har bilden?
 2. Vem menar Kevin när han säger ”Hon märkte ingenting”? Hur vet du det?
 3. Vad menar Clara när hon säger ”Haha. Bra bild”? Hur vet du det?
 4. Varför väntar Clara tills Signe har gått innan hon frågar Kevin om bilden? Vad i texten får dig att tro det?
 5. Hur känner sig Clara när Kevin har tagit bort bilden? Hur vet du det?
 6. Texten slutar med att Clara säger ”Nu tänkte du.” Vad tror du att texten vill säga med det? Varför?

Lärarens sida: Avancerad, text 8, Samma sak

Textsamtal i grupp · åk 2–9

Det som står mellan raderna: Mamma mår dåligt, och Noor har tagit över hushållet. Berättaren tycker bara att Noor har blivit tråkig.

I passet	
Känsligt	Texten kan beröra en elev med en sjuk förälder eller mycket ansvar hemma. Pressa inte fram ett namn på sjukdomen, och ta ett enskilt samtal om någon blir tyst. Ta inte texterna Samma sak och Kvart i åtta samma vecka.
Före läsningen	Vad behöver någon i familjen göra hemma varje dag?
Stoppet	Stanna efter <i>"Jag sa att det var fusk, men hon sa att det var samma sak."</i> Något är konstigt: vad är samma sak?
Tänka högt · fråga 5, Före och efter	<i>"Vänta, här står inte vad som har hänt. Det står 'Förut brukade hon dansa runt i köket' och 'mammans stora, runda bokstäver'. Jag vet att en förälder brukar göra sådant. Alltså tror jag att något har hänt med mamma, och Noor har tagit över. Stämmer det med resten? Jag läser vidare. Noor tvättar, dammsuger och hinner inget annat. Det stämmer."</i>
Fråga 1 · på raderna	Berättarens läxlapp.
Fråga 2 · mellan raderna, Var och när	Ledtrådarna: <i>"mammans stängda dörr"; "brickan från lunchen".</i> Svar som texten stöder: i sitt rum. En tanke att pröva: <i>"Hon är på jobbet."</i> Maten står vid hennes dörr. Fråga tillbaka: <i>"Var ställer Noor maten?"</i>
Fråga 3 · mellan raderna, Det som menas	Ledtrådarna: <i>"med mammans stora, runda bokstäver"; "mamma vilar".</i> Svar som texten stöder: att det blir lika rätt, eftersom mamma inte orkar. En tanke att pröva: <i>"Att det är fusk."</i> Fusk är berättarens ord. Fråga tillbaka: <i>"Vem brukar skriva under?"</i>
Fråga 4 · mellan raderna, Känsla	Ledtrådarna: <i>"med ögonen nästan stängda"; "för första gången på hela dagen".</i> Svar som texten stöder: trött, ensam eller lättad över att få sätta sig. En tanke att pröva: <i>"Arg, för hon svarar kort."</i> Hon somnar nästan. Fråga tillbaka: <i>"När sätter sig Noor ner?"</i>
Fråga 5 · mellan raderna, Före och efter	Ledtrådarna: <i>"Förut brukade hon dansa"; "Hon har vilat hela veckan".</i> Svar som texten stöder: mamma är sjuk eller mår dåligt, och Noor har tagit över. Båda håller när eleven visar en ledtråd. En tanke att pröva: <i>"Inget, hon är tråkig."</i> Mamma har vilat hela veckan. Fråga tillbaka: <i>"Vad gör Noor som mamma gjorde förut?"</i>
Fråga 6 · bortom raderna	Ett bra svar tar med vad berättaren gör.
Öppna frågor	<i>"Noor säger 'Jag hinner inte.' Vad tror ni att hon helst hade velat göra?"; "Noors mobil surrar tills hon vänder den nedåt. Vem kan det vara?"</i>
Om eleven fastnar	Peka på <i>"mamma vilar"</i> .

SAMMA SAK

Noor har blivit tråkig. Förut brukade hon dansa runt i köket med musiken på högsta volym, men nu tittar hon mest på klockan och säger åt oss att skynda oss. I morse packade hon tre matlådor, gjorde två flätor på lillasyster och skrev under min läxlapp med mammas stora, runda bokstäver. Jag sa att det var fusk, men hon sa att det var samma sak.

”Kom och ät, mamma vilar”, sa Noor.

”Hon har vilat hela veckan, kan inte du spela kort med oss i stället?” sa jag.

”Jag måste tvätta”, sa hon.

”Du sa det i går också.”

Noor la en portion köttbullar på en tallrik och ställde den utanför mammas stängda dörr, bredvid brickan från lunchen som stod kvar med maten orörd.

”Och handbollen då, du har inte tränat sedan jul”, sa jag.

”Jag hinner inte”, sa Noor och började dammsuga under bordet.

Hennes mobil surrade på bänken om och om igen, tills hon vände den med skärmen nedåt.

Sent på kvällen vaknade jag av tvättmaskinen. I köket stod Noor och vek strumpor med ögonen nästan stängda. Jag visste inte vad jag skulle säga, så jag började diska, fast jag aldrig hade gjort det förut. Noor sa ingenting, men hon satte sig ner, för första gången på hela dagen.

-
1. Vad skrev Noor under i morse?
 2. Var är mamma under dagen? Hur vet du det?
 3. Noor säger att det är ”samma sak” när hon skriver under med mammas bokstäver. Vad menar hon? Hur vet du det?
 4. Hur känner sig Noor på kvällen i köket? Hur vet du det?
 5. Vad har hänt hemma innan texten börjar? Hur vet du det?
 6. Berättaren diskar för första gången, och Noor sätter sig ner. Vad tror du att texten vill säga med det? Varför?

Lärarens sida: Avancerad, text 9, Nästan

Textsamtal i grupp · åk 2–9

Det som står mellan raderna: De är på ett nöjesfält en kväll, och Ida är några centimeter för kort för att få åka. Hon döljer att hon är ledsen, och berättaren funderar på att hjälpa henne att kringgå regeln.

I passet	
Före läsningen	Vad kan man höra, känna lukten av och se på ett ställe, så att man förstår var man är?
Stoppet	Stanna efter <i>"Långt däruppe skrek någon av ren lycka, och ljudet försvann med ett sus."</i> Något är konstigt: vilket ställe är det?
Tänka högt · fråga 2, Var och när	<i>"Vänta, här står inte var de är. Jag ser framför mig ett ställe med hög musik och sockersöt doft. Det står 'Musiken dunkade så högt att jag kände den i fötterna', och det står 'luktade sockervadd'. Jag vet att sådant finns på ett nöjesfält med åkattraktioner. Alltså tror jag att de är på ett tivoli. Stämmer det med resten? Jag läser vidare. Det finns en skylt, Minst 140, som vid en åkattraktion. Ja, det stämmer."</i>
Fråga 1 · på raderna	Minst 140.
Fråga 2 · mellan raderna, Var och när	Ledtrådarna: <i>"Musiken dunkade så högt"; "luktade sockervadd"; "Minst 140"</i> . Svar som texten stöder: på ett nöjesfält eller tivoli, vid en åkattraktion. En tanke att pröva: <i>"På en konsert."</i> Musiken finns, men luften luktar sockervadd och pommes. Fråga tillbaka: <i>"Vad luktar det?"</i>
Fråga 3 · mellan raderna, Var och när	Ledtrådarna: <i>"Lamporna tändes en efter en"; "himlen bakom dem blev mörkblå"; "sista åket"</i> . Svar som texten stöder: på kvällen, när det blir mörkt och nöjesfältet snart stänger. En tanke att pröva: <i>"Mitt på dagen."</i> Lamporna tänds och himlen blir mörkblå. Fråga tillbaka: <i>"Vad gör lamporna?"</i>
Fråga 4 · mellan raderna, Varför	Ledtrådarna: <i>"Det är okej"; "det ser ändå läskigt ut"; "räkna baklänges"</i> . Svar som texten stöder: hon vill dölja att hon är ledsen, eller hon vill inte att berättaren ska må dåligt, eller hon är lite rädd på riktigt. Alla håller när eleven visar en ledtråd. En tanke att pröva: <i>"Hon vill inte åka, hon säger ju det."</i> Hon var ivrig och ställde sig på tå under strecket. Fråga tillbaka: <i>"Hur ivrig var Ida i början?"</i>
Fråga 5 · bortom raderna	Ett svar kan vara att byta skor med Ida, eftersom det bara fattas lite, eller att låta bli, eftersom gränsen skyddar henne. Ett bra svar väger Idas besvikelse mot varför gränsen finns och ger ett eget skäl.
Öppna frågor	<i>"Berättaren säger 'Hon växte två centimeter i går.' Vad tror ni att han hoppas att killen gör?"; "Killen i röd jacka säger 'Nästan' i stället för 'Nej'. Varför tror ni att han väljer det ordet?"</i>
Om eleven fastnar	Peka på <i>"luktade sockervadd"</i> och på <i>"Lamporna tändes en efter en"</i> .

© Niclas Fohlin. Ur Textsamtal i grupp, <https://niclasfohlin.se/stodundervisning/textsamtal-i-grupp>.

NÄSTAN

Musiken dunkade så högt att jag kände den i fötterna, och luften luktade sockervadd och pommes. Långt däruppe skrek någon av ren lycka, och ljudet försvann med ett sus. Lamporna tändes en efter en, först de röda och sedan de gula, medan himlen bakom dem blev mörkblå. Ida ryckte mig i ärmen och pekade på vagnarna som svepte förbi över taken. ”Den där”, sa hon. ”Nu!”

Kön rörde sig sakta fram till en stång med ett rött streck högt upp och en skylt: Minst 140. Ida ställde sig under strecket och sträckte på sig så mycket att hälarna lämnade marken. Killen i röd jacka tuggade tuggummi och tittade på kön bakom oss i stället för på henne.

”Nästan”, sa han.

”Hon växte två centimeter i går”, sa jag.

”Då är hon säkert lång nog om en vecka”, sa han.

”Det är okej”, sa Ida snabbt, ”det ser ändå läskigt ut.”

Hon började räkna baklänges, tio, nio, åtta, som hon gjorde när tandläkaren borrade.

Killen ropade över kön att det var sista åket. Jag tittade på Idas gympaskor, som var platta som pannkakor. Sedan tittade jag på mina kängor med sulor nästan lika tjocka som min tumme.

1. Vad står det på skylten vid stängen?
2. Var är berättaren och Ida? Vad i texten får dig att tro det?
3. Vilken tid på dagen är det? Hur vet du det?
4. Varför säger Ida att hon inte vill åka ändå? Hur vet du det?
5. Berättaren tittar på Idas gympaskor och sedan på sina egna kängor. Vad hade du gjort i berättarens ställe? Varför?

Lärarens sida: Avancerad, text 10, Dagen före

Textsamtal i grupp · åk 2–9

Det som står mellan raderna: Yusuf har ont i foten och döljer det, eftersom han är rädd att missa finalen. Tränaren har genomsådat honom.

I passet	
Före läsningen	Vad gör en idrottare dagen före en viktig match?
Stoppet	Stanna efter <i>"På vänster fot hade han två strumpor."</i> Något är konstigt: han har två strumpor på ena foten och springer bara när någon tittar.
Tänka högt · fråga 2, Varför	<i>"Vänta, varför springer han bara när tränaren tittar? Jag ser framför mig hur han springer fort under strålkastarna. Det står 'så länge tränaren tittade åt hans håll', och det står 'gick han lite snett'. Jag vet att man döljer något när man är rädd att bli bortvald. Alltså tror jag att han har ont i foten och döljer det. Stämmer det med resten? Jag läser vidare. Tränaren säger 'Två strumpor' och 'Det är tjugo grader'. Det stämmer."</i>
Fråga 1 · på raderna	Två.
Fråga 2 · mellan raderna, Varför	Ledtrådarna: <i>"så länge tränaren tittade åt hans håll"; "gick han lite snett".</i> Svar som texten stöder: han har ont i foten och döljer det för att få spela finalen. En tanke att pröva: <i>"Han vill visa hur snabb han är."</i> Han går lite snett när tränaren vänder sig om. Fråga tillbaka: <i>"Vad gör Yusuf när tränaren vänder sig om?"</i>
Fråga 3 · mellan raderna, Känsla	Ledtrådarna: <i>"Yusuf log så brett att han glömde att halta"; "han läste det två gånger".</i> Svar som texten stöder: glad, stolt eller lättad, kanske fortfarande nervös. Alla håller när eleven visar en ledtråd. En tanke att pröva: <i>"Ledsen, för han har ont."</i> Han ler så brett att han glömmer att halta. Fråga tillbaka: <i>"Vad gör Yusuf när tränaren har sagt 'Du spelar'?"</i>
Fråga 4 · mellan raderna, Det som menas	Ledtrådarna: <i>"Två strumpor."; "Det är tjugo grader."</i> Svar som texten stöder: hon vet att han har ont i foten och vill att han slutar låtsas. En tanke att pröva: <i>"Hon tycker att strumporna är smutsiga."</i> Hon säger bara <i>"Det är tjugo grader"</i> . Fråga tillbaka: <i>"Vad sa hon om strumporna?"</i>
Fråga 5 · bortom raderna	Ett bra svar tar med något ur texten och ger ett eget skäl.
Öppna frågor	<i>"Tränaren tittar länge på Yusuf innan hon säger 'Du spelar.' Vilka saker tror ni att hon väger mot varandra?"; "Yusuf snörade om skon fast den redan satt hårt. Finns det fler sätt att förstå varför han gjorde det?"</i>
Om eleven fastnar	Peka på <i>"På vänster fot hade han två strumpor"</i> .

© Niclas Fohlin. Ur Textsamtal i grupp, <https://niclasfohlin.se/stodundervisning/textsamtal-i-grupp>.

DAGEN FÖRE

Dagen före finalen hade laget bara en lätt träning under strålkastarna. Planen var nyklippt. Vid sidlinjen stod Yusufs lillasyster med en hemmagjord flagga där det stod Yusuf 10. Yusuf sprang som en gasell så länge tränaren tittade åt hans håll. När tränaren vände sig om för att samla ihop konerna gick han lite snett. På vänster fot hade han två strumpor. På lappen på förrådsdörren stod startelvan. Hans namn var det tredje, och han läste det två gånger.

”Yusuf”, sa tränaren. ”Kom hit.”

Han joggade fram och lyfte knäna högt, som en travhäst. ”Jag är i toppform.”

”Det frågade jag inte om.”

”Bara så du vet. Och jag sov nio timmar.”

Tränaren nickade mot hans vänstra fot. ”Två strumpor.”

”Det är kallt.”

”Det är tjugo grader.”

Yusuf snörade om skon. Den satt redan hårt.

Tränaren tittade på honom länge. Sedan tittade hon på lappen med startelvan. ”Du spelar”, sa hon. ”Men klockan tolv tejpar jag dig själv, och när jag byter ut dig så går du av.”

Yusuf log så brett att han glömde att halta. ”Vad ska du tejpa?”

”Gå och byt strumpor”, sa hon.

Han gick mot omklädningsrummet med raka steg. Det första ajet hördes när dörren hade slagit igen.

-
1. Hur många strumpor har Yusuf på vänster fot?
 2. Varför springer Yusuf som en gasell så länge tränaren tittar?
Hur vet du det?
 3. Hur känner sig Yusuf när tränaren säger ”Du spelar”?
Hur vet du det?
 4. Vad menar tränaren när hon säger ”Gå och byt strumpor”?
Hur vet du det?
 5. Tränaren låter Yusuf spela, men med villkor. Vad tycker du om det hon bestämmer? Varför?

Lärarens sida: Avancerad, text 11, Kanelbullen

Textsamtal i grupp · åk 2–9

Det som står mellan raderna: "Läget?" är en hälsning som man svarar kort på, men Karim svarar långt. Olle skrattar vänligt och frågar dagen efter på riktigt om lillebrodern.

I passet	
Känsligt	En elev som själv är ny i Sverige kan känna igen sig. Låt eleven berätta om ord eller vanor som var svåra, bara om hen vill, och säg gärna att Olle skrattar vänligt.
Före läsningen	Vad säger man när man möter en kompis i korridoren på morgonen?
Stoppet	Stanna efter <i>"Olle stod helt stilla med kanelbullen halvvägs till munnen medan en tjej gick förbi och sa 'Läget?' till en klasskompis, som svarade 'Läget' utan att någon av dem saktade in."</i> Något upprepas: alla säger Läget.
Tänka högt · fråga 2, Ordet	<i>"Vänta, här står inte vad Läget betyder. Jag ser framför mig korridoren, där två säger Läget och går vidare. Det står 'Olle stod helt stilla' och 'utan att någon av dem saktade in'. Jag vet att man inte svarar på en riktig fråga med samma ord. Alltså tror jag att Läget är en hälsning, ungefär hej. Stämmer det med resten? Jag läser vidare. Olle skrattar. Det stämmer."</i>
Fråga 1 · på raderna	Feber.
Fråga 2 · mellan raderna, Ordet	Ledtrådarna: <i>"utan att någon av dem saktade in"; "Bra, och du?"</i> Svar som texten stöder: en hälsning, ungefär hej. En tanke att pröva: <i>"Att Olle vill veta hur Karim mår."</i> De andra svarar med samma ord och går vidare. Fråga tillbaka: <i>"Vad gör tjejen och kompiserna efter att de har sagt 'Läget'?"</i>
Fråga 3 · mellan raderna, Det som menas	Ledtrådarna: <i>"Du frågade"; "Olle skrattade så mycket".</i> Svar som texten stöder: att Karim svarade mycket mer än man brukar. En tanke att pröva: <i>"Att Olle är arg."</i> Han skrattar och frågar sedan om lillebrodern. Fråga tillbaka: <i>"Vad gör Olle sedan?"</i>
Fråga 4 · mellan raderna, Känsla	Ledtrådarna: <i>"Karim blev stående med handen på skåpsdörren"; "tillsammans gick de mot klassrummet".</i> Svar som texten stöder: glad, lättad eller stolt, kanske rörd. Alla håller när eleven visar en ledtråd. En tanke att pröva: <i>"Ledsen, för Olle skrattade åt honom."</i> Olle frågar om lillebrodern och delar sin bulle. Fråga tillbaka: <i>"Vad frågar Olle om, och vad gör Karim sedan?"</i>
Fråga 5 · bortom raderna	Ett bra svar tar med att Karim försökte vara artig, och ger ett eget skäl.
Öppna frågor	<i>"Olle bryter kanelbullen och räcker fram ena halvan. Vad vill han säga med det?"; "Karim säger att lillebrodern nu vill ha kanelbulle också. Vad tror ni att han vill visa med det?"</i>
Om eleven fastnar	Peka på <i>"utan att någon av dem saktade in"</i> .

KANELBULLEN

Karim hade bott i Sverige i tre månader och övat svenska hela vägen i skolbussen. Han hade bestämt sig för att svara ordentligt och ärligt på allt som någon frågade honom, eftersom han inte ville verka oartig. När han stängde sitt skåp i korridoren stod Olle bredvid honom med en stor kanelbulle i handen.

Olle nickade mot honom och sa: "Läget?"

Karim rätade på sig och svarade så ordentligt han kunde: "Jag sov dåligt, min lillebror har feber, bussen kom tio minuter för sent och jag har glömt matteboken hemma."

Olle stod helt stilla med kanelbullen halvvägs till munnen medan en tjej gick förbi och sa "Läget?" till en klasskompis, som svarade "Läget" utan att någon av dem saktade in.

"Aha", sa Olle till slut, "det var mycket läge."

"Du frågade", sa Karim.

Olle skrattade så mycket att han fick lägga ifrån sig kanelbullen.

Nästa morgon stod Olle vid skåpen igen och lutade sig mot skåpsdörren när Karim kom. "Läget?" frågade han.

"Bra, och du?" sa Karim och log.

"Bra", sa Olle, "och hur är det med din lillebror?"

Karim blev stående med handen på skåpsdörren.

"Han är fullständigt frisk", sa han till slut, "och nu vill han ha kanelbulle också."

Olle bröt kanelbullen på mitten och räckte fram ena halvan, och tillsammans gick de mot klassrummet.

-
1. Vad säger Karim att hans lillebror har?
 2. Olle säger "Läget?" till Karim. Vad betyder det här? Hur vet du det?
 3. Olle säger "det var mycket läge". Vad menar han? Hur vet du det?
 4. Hur känner sig Karim när han går mot klassrummet dagen efter? Hur vet du det?
 5. Karim svarar långt på "Läget?" Vad hade du gjort i Olles ställe? Varför?

Lärarens sida: Avancerad, text 12, Ingen fara

Textsamtal i grupp · åk 2–9

Det som står mellan raderna: Astrid har gjort nästan allt och säger "ingen fara" fast hon är trött och sur. Hennes tack är ironiskt, och först då märker de andra det.

I passet	
Före läsningen	Hur brukar en grupp dela upp arbetet i ett grupparbete?
Stoppet	Stanna efter <i>"Tack för all hjälp, allihopa. Utan er hade jag ju behövt göra allt själv, och det hade varit tråkigt."</i> Någon säger en sak och menar en annan: ingen har hjälpt henne.
Tänka högt · fråga 4, Det som menas	<i>"Vänta, här står inte vad Astrid menar. Jag ser framför mig hur hon satt uppe halva natten. Det står 'Tack för all hjälp, allihopa' och 'Utan er hade jag ju behövt göra allt själv'. Jag vet att man kan säga tack på ett elakt sätt när ingen har hjälpt en. Alltså tror jag att hon menar att ingen hjälpte henne. Stämmer det med resten? Jag läser vidare. Marcus frågar om hon menar det på riktigt, och Jasmin skriver att de trodde att hon tyckte om det. Det stämmer."</i>
Fråga 1 · på raderna	02.41.
Fråga 2 · mellan raderna, Känsla	Ledtrådarna: <i>"Torsdag 02.41"; "nu behöver ni bara läsa".</i> Svar som texten stöder: trött, stressad eller lättad över att vara klar. En tanke att pröva: <i>"Utvilad och glad."</i> Klockan är 02.41, och hon har skrivit två delar extra. Fråga tillbaka: <i>"Hur dags skriver Astrid att hon är klar, och hur många delar har hon skrivit?"</i>
Fråga 3 · mellan raderna, Varför	Ledtrådarna: <i>"Ingen fara, jag tar det"; "Utan er hade jag ju behövt göra allt själv".</i> Svar som texten stöder: hon vill inte bråka, eller hon vill hellre göra det själv, eller hon vill att de ska tycka om henne. Alla håller när eleven visar en ledtråd. En tanke att pröva: <i>"Hon tycker att det är kul att göra allt."</i> Hon skriver senare att det hade varit tråkigt. Fråga tillbaka: <i>"Vad skriver hon senare?"</i>
Fråga 4 · mellan raderna, Det som menas	Ledtrådarna: <i>"Tack för all hjälp, allihopa"; "Utan er hade jag ju behövt göra allt själv".</i> Svar som texten stöder: att ingen hjälpte henne och att hon är sur eller sårad, alltså ironi. Ge gärna ordet ironi. En tanke att pröva: <i>"Att hon är tacksam."</i> Hon skriver att hon har behövt göra allt själv. Fråga tillbaka: <i>"Vem har gjort allt, och vad skriver hon om 'er'?"</i>
Fråga 5 · bortom raderna	Ett svar kan vara att skriva som det är, att hon är trött på att göra allt, eller att svara mjukt och föreslå hur de kan dela upp det. Ett bra svar tar med något Astrid skrev, och ger ett eget skäl.
Öppna frågor	<i>"Vad tror ni att Hampus och Marcus tänker när de läser Astrids tack?"; "Hampus skriver 'Haha, bra skämt!' Vad kan han mena? Kan han mena något annat?"</i>
Om eleven fastnar	Peka på <i>"Utan er hade jag ju behövt göra allt själv".</i>

© Niclas Fohlin. Ur Textsamtal i grupp, <https://niclasfohlin.se/stodundervisning/textsamtal-i-grupp>.

INGEN FARA

Onsdag kväll

Astrid: Här är bilderna till del 1 och 2, och jag har skrivit del 3 och 4 också eftersom ingen av er hann, så läs igenom allt innan fredag och säg till om något är fel!

Hampus: Grymt, Astrid, du räddar oss!

Jasmin: Tusen tack, du är bäst, jag hade aldrig hunnit med min del!

Marcus: Ska vi inte dela upp slutet så att du slipper göra allt själv, eller är det för sent?

Astrid: Ingen fara, jag tar det, det är ändå nästan klart.

Torsdag 02.41

Astrid: Klart, och sista bilden ligger i mappen, så nu behöver ni bara läsa.

Läst 07.50

Hampus: Du är en hjälte, jag ska läsa allt på bussen, vi ses på historian!

Marcus: Jag kan berätta om del 1 om ni vill, den verkar vara den lättaste, och Jasmin tar väl slutet?

Jasmin: Ja, jag tar den korta biten, för annars blir jag för nervös.

Torsdag 14.30

Astrid: Tack för all hjälp, allihopa. Utan er hade jag ju behövt göra allt själv, och det hade varit tråkigt.

Hampus: Haha, bra skämt!

Marcus: Menar du det där på riktigt?

Astrid: Självklart. Ingen fara.

Jasmin: Men du sa ju hela tiden att det var ingen fara, så vi trodde att du tyckte om att göra det.

1. Hur dags skriver Astrid att hon är klar?
2. Hur känner sig Astrid när hon skriver att allt är klart?
Hur vet du det?
3. Varför skriver Astrid "Ingen fara, jag tar det" när Marcus frågar om de ska dela upp slutet? Hur vet du det?
4. Vad menar Astrid när hon skriver "Tack för all hjälp, allihopa"?
Vad i texten får dig att tro det?
5. Jasmin skriver att Astrid hela tiden sa att det inte var någon fara. Vad hade du skrivit till Jasmin om du var Astrid? Varför?

Lärarens sida: Avancerad, text 13, Fyrtio minuter

Textsamtal i grupp · åk 2–9

Det som står mellan raderna: Berättaren är en femtonåring som dömer en barnmatch. Pappan som skrek förstår efteråt hur svårt jobbet är.

I passet	
Före läsningen	Vad brukar man höra från åskådarna vid en match?
Stoppet	Stanna efter <i>"Ändå var det mig alla tittade på."</i> Något är konstigt: alla tittar på den som aldrig rör bollen.
Tänka högt · fråga 2, Vem	<i>"Vänta, här står inte vem berättaren är. Jag ser framför mig någon som springer utan boll. Det står 'Ingen passade till mig' och 'Ändå var det mig alla tittade på.' Jag vet att man passar till den man litar på. Alltså tror jag att hen är spelare. Stämmer det med resten? Jag läser vidare. Hen har svart tröja och visselpipa. Först trodde jag att hen var spelare, men nu förstår jag att hen är domare."</i>
Fråga 1 · på raderna	Femtio kronor per match.
Fråga 2 · mellan raderna, Vem	Ledtrådarna: <i>"Den svarta tröjan klubbade"; "visselpipan"</i> . Svar som texten stöder: berättaren är domare i en barnmatch. En tanke att pröva: <i>"En spelare som ingen passar bollen till."</i> Berättaren har svart tröja och de andra gult och rött. Fråga tillbaka: <i>"Vilken tröja har berättaren, och vilka färger har de andra?"</i>
Fråga 3 · mellan raderna, Känsla	Ledtrådarna: <i>"Jag låtsades att jag inte hörde"; "kollade klockan på handleden för femte gången"</i> . Svar som texten stöder: pressad, otålig eller trött, men hen försöker hålla sig lugn. Alla håller när eleven visar en ledtråd. En tanke att pröva: <i>"Glad, för hen springer hela tiden."</i> Hen låtsas att hen inte hör pappan. Fråga tillbaka: <i>"Hur många gånger har berättaren kollat klockan?"</i>
Fråga 4 · mellan raderna, Det som menas	Ledtrådarna: <i>"Är du blind?"; "Jag hade inte gjort det för hundra"</i> . Svar som texten stöder: pappan visar respekt utan att säga förlåt, och han tycker att jobbet är värt mer än femtio kronor. En tanke att pröva: <i>"Han är fortfarande arg på berättaren."</i> Han säger att han inte hade gjort det för hundra. Fråga tillbaka: <i>"Vad sa pappan under matchen, och vad säger han nu?"</i>
Fråga 5 · bortom raderna	Ett bra svar tar med att pappan först skrek och sedan ändrade sig, och ger ett eget skäl.
Öppna frågor	<i>"Berättaren låtsas att hen inte hör pappan. Vad tror ni att hen hade velat svara?"; "Varför tror ni att berättaren tar nästa match?"</i>
Om eleven fastnar	Peka på <i>"Den svarta tröjan klubbade"</i> och sedan på <i>"visselpipan"</i> .

FYRTIO MINUTER

Jag sprang över hela golvet i fyrtio minuter utan att röra bollen en enda gång. Ingen passade till mig. Killarna i gult och killarna i rött sprang runt mig som om jag var en kon. Ändå var det mig alla tittade på. En pappa vid sargen skrek: "Är du blind?" Jag låtsades att jag inte hörde. Den svarta tröjan klibbade, och jag kollade klockan på handleden för femte gången. Två minuter kvar.

När matchen var slut kom pappan som hade skrikit fram till mig. Han var röd i ansiktet, och skjortan hade åkt upp ur byxorna.

"Hur gammal är du egentligen?"

"Femton", sa jag.

"Vad får du för det här?"

"Femtio kronor per match."

Han tittade på mig länge. "Det är för lite", sa han. "Jag hade inte gjort det för hundra."

Han gick tillbaka till sin son, som satt på golvet och drack saft ur en liten pappersmugg. På läktaren, som bara var tre bänkar, började alla packa ihop sina termosar. Jag tog en klunk ur vattenflaskan. Jag tittade på klockan igen. Sedan hängde jag visselpipan runt halsen. Nästa match började om tio minuter.

-
1. Hur mycket får berättaren för varje match?
 2. Vad förstår du om berättaren i slutet som du inte förstod i början? Hur vet du det?
 3. Hur känner sig berättaren under matchen? Vad i texten får dig att tro det?
 4. Vad menar pappan när han säger "Det är för lite"? Hur vet du det?
 5. Pappan skrek åt berättaren under matchen och säger sedan att det är för lite. Vad hade du sagt till honom i berättarens ställe? Varför?

Lärarens sida: Avancerad, text 14, Nästa fredag

Textsamtal i grupp · åk 2–9

Det som står mellan raderna: Minna har missat fem fredagar med nachos. Jonatan köper två påsar ändå och döljer att han är besviken, och hans "Ok!" visar till sist att han blir glad.

I passet	
Känsligt	Låt samtalet handla om Jonatan och Minna, och säg gärna att Minna försöker ställa det till rätta.
Före läsningen	Vad kan man göra när man ses hemma hos en kompis en helgväll?
Stoppet	Stanna efter <i>"Jag köpte två påsar som vanligt, det var ju rea."</i> Han säger en sak och gör en annan: han säger att det var rea, men han köper två påsar.
Tänka högt · fråga 4, Före och efter	<i>"Vänta, här står inte vad som har hänt mellan dem. Det står 'nachos hos dig i morgon, som vanligt' och 'vi kan kanske ta nästa fredag i stället'. Jag vet att 'som vanligt' betyder något man gör ofta tillsammans. Alltså tror jag att de brukar ses varje fredag, och att Minna har varit upptagen. Stämmer det med resten? Jag läser vidare. Minna frågar hur många fredagar hon har missat, och Jonatan svarar 'Fem.' Ja, det stämmer."</i>
Fråga 1 · på raderna	Två.
Fråga 2 · mellan raderna, Varför	Ledtrådarna: <i>"två påsar som vanligt"; "Ok."</i> Svar som texten stöder: han hoppades att hon skulle komma ändå, och han är besviken. En tanke att pröva: <i>"Det var rea."</i> Han köper två påsar fast Minna inte kommer. Fråga tillbaka: <i>"Hur många påsar köper man om man hoppas att någon kommer?"</i>
Fråga 3 · mellan raderna, Varför	Ledtrådarna: <i>"Är du vaken?"; "Hur många fredagar har jag missat sedan repet började?"</i> Svar som texten stöder: hon kom precis hem med en nyhet, men hon har också dåligt samvete mot honom. En tanke att pröva: <i>"Hon vill bara berätta om pizzan."</i> Hon frågar också om hans kväll. Fråga tillbaka: <i>"Vad frågar Minna om efter rollerna?"</i>
Fråga 4 · mellan raderna, Före och efter	Ledtrådarna: <i>"är det nachos hos dig i morgon, som vanligt?"; "Fem."</i> Svar som texten stöder: Minna har missat fem fredagar och Jonatan saknar henne, eller de har glidit isär. Båda håller när eleven visar en ledtråd. En tanke att pröva: <i>"De har blivit osams."</i> Ingen är arg, och Minna bjuder hem honom. Fråga tillbaka: <i>"Är någon av dem arg i meddelandena?"</i>
Fråga 5 · bortom raderna	Ett svar kan vara att svara ärligt att man har saknat henne, eller att skämta bort det för att inte verka sårad. Ett bra svar tar med de två påsarna eller de fem fredagarna.
Öppna frågor	<i>"Vad tror ni att de pratar om på lördag?"; "Jonatan svarar 'Fem.' direkt. Vad tror ni att han har gjort alla de fredagarna?"</i>
Om eleven fastnar	Peka på <i>"Jag köpte två påsar som vanligt, det var ju rea."</i>

© Niclas Fohlin. Ur Textsamtal i grupp, <https://niclasfohlin.se/stodundervisning/textsamtal-i-grupp>.

NÄSTA FREDAG

Torsdag kväll

Jonatan: Hej, är det nachos hos dig i morgon, som vanligt?

Minna: Åh, jag har repet till nio i morgon, men vi kan kanske ta nästa fredag i stället, eller?

Jonatan: Ok.

Minna: Vi måste träffas snart, jag har så mycket att berätta om pjäsen och alla i gruppen, de är helt fantastiska!

Jonatan: Kul, berätta.

Fredag 22.10

Minna: Är du vaken? Jag kom precis hem, vi repade till halv tio och sedan åt hela gruppen pizza på scengolvet, och vi fick rollerna i dag, så jag ska spela den som snubblar in genom fel dörr.

Jonatan: Jag är vaken, vad kul att det gick bra.

Minna: Men du då, hur har du haft det i kväll, gjorde du något speciellt?

Jonatan: Bra.

Minna: Åt du nachos utan mig, eller var det ingen nachoskväll i dag heller?

Jonatan: Jag köpte två påsar som vanligt, det var ju rea.

Minna: Hur många fredagar har jag missat sedan repet började?

Jonatan: Fem.

Lördag förmiddag

Minna: Jag är ledig hela lördagen, så kom klockan fyra, jag fixar salsan, och jag lovar att inte prata om repetitionerna mer än en timme!

Jonatan: Ok!

Minna: Jag såg utropstecknet.

1. Hur många påsar köpte Jonatan?
2. Varför köpte Jonatan två påsar ändå? Vad i texten får dig att tro det?
3. Varför skriver Minna till Jonatan sent på fredagskvällen?
Hur vet du det?
4. Vad har hänt mellan Jonatan och Minna de senaste veckorna?
Hur vet du det?
5. Minna frågar hur många fredagar hon har missat, och Jonatan svarar "Fem." Vad hade du svarat i Jonatans ställe? Varför?

Lärarens sida: Avancerad, text 15, Fyra toner

Textsamtal i grupp · åk 2–9

Det som står mellan raderna: Joel säger att han skriver för att klaga, men han saknar grannens musik och är orolig nu när det är tyst. Brevet är hans sätt att få kontakt.

I passet	
Före läsningen	Vad kan man höra genom väggen i ett hus där många bor?
Stoppet	Stanna efter <i>"Det höll i två dagar, sedan flyttade jag tillbaka det."</i> Någon säger en sak och gör en annan: han vill slippa höra grannen men flyttar tillbaka skrivbordet.
Tänka högt · fråga 2, Varför	<i>"Vänta, varför flyttar han tillbaka skrivbordet? Jag tänker att han är arg. Jag ser framför mig hur han släpar skrivbordet till andra väggen. Det står 'för att slippa höra dig' och 'sedan flyttade jag tillbaka det'. Jag vet att den som vill slippa ett ljud inte flyttar tillbaka till det. Alltså tror jag att han vill höra tonerna. Stämmer det med resten? Det står också 'i går upptäckte jag att jag nynnade dem på matten'. Först trodde jag att han var arg, men nu tror jag att han tycker om tonerna."</i>
Fråga 1 · på raderna	Den tredje. Förklara gärna ordet bas, ett instrument med låga toner.
Fråga 2 · mellan raderna, Varför	Ledtrådarna: <i>"för att slippa höra dig"; "Det höll i två dagar, sedan flyttade jag tillbaka det"</i> . Svar som texten stöder: han vill höra musiken och saknade den när han satt längre bort. En tanke att pröva: <i>"Det var jobbigt att flytta."</i> Det står inget om att det var jobbigt. Fråga tillbaka: <i>"Hur länge höll det?"</i>
Fråga 3 · mellan raderna, Känsla	Ledtrådarna: <i>"I måndags var det tyst. I tisdags också."; "satt vid väggen i en timme"; "hörde bara kylskåpet"</i> . Svar som texten stöder: orolig, ensam eller tom. Ge gärna orden saknar och oroar sig. En tanke att pröva: <i>"Glad, nu slipper han höra tonerna."</i> Han sitter vid väggen i en timme och lyssnar. Fråga tillbaka: <i>"Vad gör Joel medan det är tyst?"</i>
Fråga 4 · mellan raderna, Varför	Ledtrådarna: <i>"en melodi som passar till din bas"; "det går bra att knacka"</i> . Svar som texten stöder: han saknar musiken, är orolig för grannen eller vill spela tillsammans. Alla håller när eleven visar en ledtråd. En tanke att pröva: <i>"Han är arg, han skriver ju att han klagar."</i> Det är vad han säger först. Fråga tillbaka: <i>"Vad lägger han i kuvertet?"</i>
Fråga 5 · bortom raderna	Ett svar kan vara att knacka på, eftersom man då får svar direkt, eller att skriva brev, eftersom det är lättare att skriva det som är svårt att säga. Ett bra svar tar med kuvertet och ger ett eget skäl.
Öppna frågor	<i>"Vad tror ni att grannen gör när hen har läst brevet?"; "I måndags var det tyst i 4B, och i tisdags också. Vad tror ni har hänt?"</i>
Om eleven fastnar	Peka på <i>"I måndags var det tyst. I tisdags också."</i>

© Niclas Fohlin. Ur Textsamtal i grupp, <https://niclasfohlin.se/stodundervisning/textsamtal-i-grupp>.

FYRA TONER

Till den som bor i 4B,
Jag skriver för att klaga. Varje kväll klockan sju har jag hört en bas genom väggen, samma fyra toner om och om igen, och det har pågått sedan augusti. Tonerna sitter kvar i huvudet hela natten, och i går upptäckte jag att jag nynnade dem på matten. Min lärare tror att jag har blivit konstig.

Det värsta är att den tredje tonen är fel. Den ska vara lägre. Jag har kollat på pianot hemma tre gånger, och jag har rätt. Hade du spelat den rätt hade jag inte haft något att klaga på. Jag flyttade skrivbordet till andra väggen för att slippa höra dig. Det höll i två dagar, sedan flyttade jag tillbaka det.

I måndags var det tyst. I tisdags också. Jag satt vid väggen i en timme med örat mot tapeten och hörde bara kylskåpet, som brummar också men inte alls lika bra. I kuvertet ligger ett papper med en melodi som passar till din bas, ifall du skulle börja spela igen. Du behöver inte använda den. Väggen är tunn, så det går bra att knacka.

Hälsningar

Joel i 4A

-
1. Vilken av de fyra tonerna tycker Joel är fel?
 2. Varför flyttar Joel tillbaka skrivbordet? Hur vet du det?
 3. Hur känner sig Joel när det är tyst i 4B? Hur vet du det?
 4. Vad förstår du i slutet som du inte förstod i början?
Hur vet du det?
 5. Joel skriver ett brev i stället för att knacka på dörren. Vad hade du gjort i hans ställe? Varför?

Lärarens sida: Avancerad, text 16, Fröken Lanes ärende

Textsamtal i grupp · åk 2–9

Det som står mellan raderna: Väninnan är fröken Lane själv. Bara Hollis förstår det.

I passet	
Stilen	I Arthur Conan Doyles stil, som i berättelserna om Sherlock Holmes: vännen berättar, och detektiven läser detaljer. Läs lugnt. Läs vidare: Sherlock Holmes äventyr.
Före läsningen	Vad gör en detektiv?
Stoppet	Stanna efter <i>"Hon har inte sovit sedan dess, och på fredag kommer frun hem."</i> Något är konstigt: hon kommer själv, och ena handen är i fickan.
Tänka högt · fråga 3, Vem	<i>"Vänta, varför kommer hon själv för en väninnas skull? Jag ser henne framför mig med ena handen i fickan. Det står 'Hon plockade upp bitarna med bara händerna', och det står 'Hon har inte sovit sedan dess'. Jag vet att den som skurit sig kan gömma handen. Alltså tror jag att väninnan kan vara fröken Lane själv. Stämmer det? Jag läser vidare. Hon har en näsduk runt fingret. Ja, det stämmer."</i>
Fråga 1 · på raderna	Den vänstra.
Fråga 2 · mellan raderna, Var och när	Ledtrådarna: <i>"gaslyktorna"; "en häst förbi med en droska"; "brasan"</i> . Svar som texten stöder: för länge sedan, innan bilarna var vanliga. En tanke att pröva: <i>"I vår tid, de läser ju tidningen."</i> Gaslyktor och droskor är mycket ovanliga på gatorna i dag. Fråga tillbaka: <i>"Hur lyser gatorna?"</i>
Fråga 3 · mellan raderna, Vem	Ledtrådarna: <i>"med bara händerna"; "Runt pekfingret satt en näsduk"; "Fröken Lane stoppade snabbt handen i fickan igen"; "Jag vet ingenting om någon väninna"</i> . Svar som texten stöder: fröken Lane själv. En tanke att pröva: <i>"En annan flicka i huset."</i> Det är fröken Lane som har såret. Eller <i>"Hollis känner inte väninnan."</i> Han menar att det inte finns någon väninna. Fråga tillbaka: <i>"Vem har Hollis sett ett sår på?"</i>
Fråga 4 · mellan raderna, Känsla	Ledtrådarna: <i>"stoppade snabbt handen i fickan igen"; "Hon tackade två gånger"</i> . Svar som texten stöder: generad, eller lättad och tacksam. Båda håller med en ledtråd. En tanke att pröva: <i>"Arg på Hollis."</i> Hon tackar honom.
Fråga 5 · bortom raderna	Bra, eftersom han hjälper henne, eller obehagligt, eftersom ingen kan ha en hemlighet för honom. Ett bra svar tar med något Hollis ser.
Öppna frågor	<i>"Vad tror ni att fröken Lane gör på fredag?"; "Varför tror ni att berättaren aldrig förstår vad Hollis menade?"</i>
Om eleven fastnar	Peka på näsduken. Förklara gärna att väninna är ett ord från förr för en vän som är kvinna, och att en droska är en vagn som en häst drar.

© Niclas Fohlin. Ur Textsamtal i grupp, <https://niclasfohlin.se/stodundervisning/textsamtal-i-grupp>.

FRÖKEN LANES ÄRENDE

Det var en av de kvällar då dimman låg så tät över staden att gaslyktorna bara syntes som gula fläckar. Hollis hade suttit tyst vid brasan i två timmar, och jag hade läst samma sida i tidningen fyra gånger. Strax efter nio klapprade en häst förbi med en droska, och snart hörde vi snabba steg i trappan. En ung kvinna kom in. Under den grå kappan hade hon ett vitt förkläde, och vänster hand höll hon gömd i fickan.

”Jag heter Lane, och jag kommer för en väninnas skull”, sa hon.
 ”Hon arbetar som jag, hos en fin familj. I tisdags tappade hon fruns finaste skål, och den gick i hundra bitar. Hon plockade upp bitarna med bara händerna och gömde dem under sin säng. Hon har inte sovit sedan dess, och på fredag kommer frun hem.”
 Medan hon talade tog hon upp vänster hand ur fickan och strök håret ur pannan. Runt pekfingret satt en näsduk med en liten röd fläck.

Hollis hämtade en liten burk ur skåpet. ”Hundra bitar kan ingen laga”, sa han. ”Men frun märker det ändå, och hon blir mindre arg på den som berättar själv. Ge er väninna den här salvan. Ett sår från porslin ska inte sitta under en smutsig näsduk.” Fröken Lane stoppade snabbt handen i fickan igen. Hon tackade två gånger och var borta innan jag hann resa mig. Senare frågade jag Hollis hur han kunde veta att väninnan hade skurit sig. ”Jag vet ingenting om någon väninna”, sa han. Jag förstår fortfarande inte vad han menade.

1. Vilken hand håller fröken Lane gömd i fickan?
2. Händer berättelsen i vår tid eller för länge sedan? Vad i texten får dig att tro det?
3. Vem är väninnan som fröken Lane berättar om? Vad i texten får dig att tro det?
4. Hur känner sig fröken Lane när hon går? Hur vet du det?
5. Hollis lägger märke till små saker hos dem som kommer till honom. Är det en bra förmåga eller något obehagligt? Varför?

Lärarens sida: Avancerad, text 17, Tio i elva

Textsamtal i grupp · åk 2–9

Det som står mellan raderna: Att ha is i magen betyder att hålla sig lugn när det är bråttom. Lejla tar uttrycket bokstavligt, och Henry visar betydelsen.

I passet	
Före läsningen	Har du någon gång missförstått vad någon menade? Vad hände?
Stoppet	Stanna efter <i>”Du är nog den första som har gjort det på riktigt”, sa han.</i> Något är konstigt.
Tänka högt · fråga 3, Ordet	<i>”Vänta, varför skrattar Henry? Jag ser Lejla framför mig vid frysen. Det står ’Nu gäller det att ha is i magen’, och det står ’Du är nog den första som har gjort det på riktigt’. Jag vet att ett uttryck kan betyda något annat än orden säger. Alltså tror jag att Henry inte menade riktig is. Stämmer det? Jag läser vidare. Henry vänder fiskbitarna en i taget. Nu tror jag att det betyder att vara lugn.”</i>
Fråga 1 · på raderna	Tre.
Fråga 2 · mellan raderna, Känsla	Ledtrådarna: <i>”Lejla stod still en sekund”; ”öppnade hon frysen”; ”tuggade i sig dem en i taget”.</i> Svar som texten stöder: förvirrad, osäker, nervös eller ivrig att göra rätt. En tanke att pröva: <i>”Hon är törstig.”</i> Hon tar isen direkt efter Henrys ord. Fråga tillbaka: <i>”Vad gör Lejla direkt efter att Henry har gått?”</i>
Fråga 3 · mellan raderna, Ordet	Ledtrådarna: <i>”Nu gäller det att ha is i magen”; ”som om han hade hela eftermiddagen på sig”; ”Hon skar långsammare”.</i> Svar som texten stöder: att vara lugn när det är mycket att göra. En tanke att pröva: <i>”Att äta is.”</i> Det är vad Lejla tror först, och Henry skrattar åt det. Den som kan uttrycket behöver också visa en ledtråd. Fråga tillbaka: <i>”Var i texten ser vi att det betyder så i köket?”</i>
Fråga 4 · mellan raderna, Det som menas	Ledtrådarna: <i>”ett helt fotbollslag”; ”Ha is i magen”; ”Henry log ned i stekpannan”.</i> Svar som texten stöder: hon skämtar om sitt misstag, eller hon vill hjälpa servitrisen att bli lugn, eller hon visar Henry att hon har förstått uttrycket. Alla håller med en ledtråd. En tanke att pröva: <i>”Servitrisen var törstig.”</i> Lejla säger samma ord som Henry. Fråga tillbaka: <i>”Vem har sagt ’Ha is i magen’ förut?”</i>
Fråga 5 · bortom raderna	Ett svar kan vara att Henry borde ha förklarat, så att Lejla slapp äta is, eller att hon lärde sig mer av att titta. Ett bra svar tar med något Henry gör.
Öppna frågor	<i>”Lejla skrattar fast hon inte vet åt vad. Varför gör hon det, och finns det fler sätt det kan vara?”; ”Vad tror ni att Henry tänker när han ler?”</i>
Om eleven fastnar	Peka på <i>”som om han hade hela eftermiddagen på sig”.</i>

© Niclas Fohlin. Ur Textsamtal i grupp, <https://niclasfohlin.se/stodundervisning/textsamtal-i-grupp>.

TIO I ELVA

Klockan var tio i elva, och om tio minuter skulle restaurangen öppna. I köket fräste löken i stora pannor, ugnarna brummade och någon ropade efter fler tallrikar. Lejla hade prao och hade fått skära gurka. Skivorna blev tjocka och tunna om vartannat, och två gånger tappade hon kniven på golvet. Kocken Henry tittade på henne över grytorna.

”Nu gäller det att ha is i magen”, sa han och gick ut i kylrummet.

Lejla stod still en sekund. Sedan öppnade hon frysen, tog tre isbitar och tuggade i sig dem en i taget. Det knastrade i hela huvudet, och det gjorde ont i tänderna. När Henry kom tillbaka frågade han vad hon gjorde vid frysen.

”Jag har is i magen nu”, sa Lejla. ”Tre bitar.”

Henry skrattade så att han fick hålla sig i diskbänken, och Lejla skrattade också, fast hon inte visste åt vad.

”Du är nog den första som har gjort det på riktigt”, sa han.

Så kom de första gästerna, och lapparna med beställningar blev fler och fler, tio, femton, tjugo. Pannorna fräste, och någon tappade en tallrik i diskrummet. Henry vände fiskbitarna en i taget, som om han hade hela eftermiddagen på sig. Lejla tittade på honom en lång stund. Hon skar långsammare, och nu blev alla gurkskivor lika tunna. Klockan ett kom servitrisen inspringande och ropade att ett helt fotbollslag just hade kommit in. Lejla fyllde ett glas med is och räckte henne det.

”Ha is i magen”, sa Lejla.

Henry log ned i stekpannan.

-
1. Hur många isbitar tuggar Lejla i sig?
 2. Hur känner sig Lejla när Henry har gått ut i kylrummet? Hur vet du det?
 3. Vad betyder ”ha is i magen” i den här berättelsen? Vad i texten får dig att tro det?
 4. Varför ger Lejla servitrisen ett glas med is? Hur vet du det?
 5. Henry förklarar aldrig vad han menar. Borde han ha gjort det? Varför?

Lärarens sida: Avancerad, text 18, Stenhuset

Textsamtal i grupp · åk 2–9

Det som står mellan raderna: Jätten tänker äta upp Pim och vill veta om någon saknar honom. Pim förstår och ljuger.

I passet	
Stilen	I J.R.R. Tolkiens stil, som i Hobbiten: en berättare som talar till läsaren och ett artigt hot. Läs torrt. Läs vidare: Hobbiten.
Före läsningen	Vad brukar hända i sagor när någon går vilse och knackar på en okänd dörr?
Stoppet	Stanna efter <i>”Det blåser in annars”, förklarade han.</i> Något är konstigt.
Tänka högt · fråga 2, Varför	<i>”Vänta. Han låser två gånger för att det blåser? Jag ser framför mig en jätte som bugar och sedan vrider om nyckeln. Det står ’vred om nyckeln två gånger’ och ’Det blåser in annars’. Jag vet att en stängd dörr räcker mot blåsten. Man låser mot människor, och här finns bara Pim. Alltså tror jag att han inte vill att Pim ska gå. Stämmer det? Jag läser vidare. Vattnet i grytan har just börjat koka. Något är fel här.”</i>
Fråga 1 · på raderna	En.
Fråga 2 · mellan raderna, Varför	Ledtrådarna: <i>”vred om nyckeln två gånger”; ”Det blåser in annars”; ”Då ska jag inte hålla dig kvar”.</i> Svar som texten stöder: så att Pim inte ska kunna gå därifrån. En tanke att pröva: <i>”För att det blåser, det säger han ju.”</i> En stängd dörr håller blåsten ute, men han låser två gånger. Fråga tillbaka: <i>”Behöver man låsa för att hålla blåsten ute?”</i>
Fråga 3 · mellan raderna, Det som menas	Ledtrådarna: <i>”en gryta som var stor nog att bada i”; ”vattnet hade just börjat koka”; ”På bordet stod en enda tallrik”.</i> Svar som texten stöder: han vill veta om någon skulle sakna Pim om han åt upp honom. En tanke att pröva: <i>”Han är nyfiken på Pims släkt.”</i> Då hade han dukat för två. Fråga tillbaka: <i>”Vad tittar Pim på innan han svarar?”</i>
Fråga 4 · mellan raderna, Det som menas	Ledtrådarna: <i>”Jätten tittade länge mot fönstret”; ”Vilken stor släkt för ett så litet folk”.</i> Svar som texten stöder: ja, han blir rädd, eller nej, han ser lögnen. Båda håller med en ledtråd. En tanke att pröva: <i>”Han släpper Pim för att han är snäll.”</i> Han låste dörren och dukade bara för en. Fråga tillbaka: <i>”Vad gör jätten innan han skrattar?”</i>
Fråga 5 · bortom raderna	Ett eget svar, som att slakten väntar utanför eller att man har en smittsam sjukdom. Ett bra svar säger varför jätten skulle tro på det, med något som jätten gör i texten.
Öppna frågor	<i>”Jätten ger Pim en bit sockerkaka för vägen. Varför tror ni att han gör det?”; ”Vad tror ni att Pim berättar hemma om jätten?”</i>
Om eleven fastnar	Peka på <i>”en enda tallrik”.</i> Förklara gärna att vrida om nyckeln är att låsa.

© Niclas Fohlin. Ur Textsamtal i grupp, <https://niclasfohlin.se/stodundervisning/textsamtal-i-grupp>.

STENHUSET

Nu ska ni veta att det sällan är klokt att knacka på en dörr som är tre gånger så hög som man själv. Det visste Pim.

Han tillhörde tuvfolket, ett litet folk som bor i tuvorna på ängarna och nästan aldrig går längre bort än till närmaste bäck. Men han hade gått vilse i skogen, och regnet hade letat sig in genom kappan, så han knackade ändå.

Dörren öppnades av en jätte i röd väst. ”Så trevligt”, sa han och bugade artigt. ”Stig på, stig på, jag får så sällan gäster.” Han hängde Pims kappa på tork vid elden och vred om nyckeln två gånger. ”Det blåser in annars”, förklarade han. Över elden hängde en gryta som var stor nog att bada i, och vattnet hade just börjat koka. På bordet stod en enda tallrik, och den var mycket stor.

”Säg mig”, sa jätten och satte sig mittemot Pim, ”hur många vet att du är här i kväll?”

Pim tittade på tallriken, och sedan tittade han på grytan.

”Femtio”, sa han. ”Hela min släkt väntar vid stenbron och vet vilken dörr jag knackade på, och min farmor tycker inte om att vänta.”

Nu ska ni veta att Pims farmor satt hemma och stickade strumpor, och att ingen visste vart han hade gått.

Jätten tittade länge mot fönstret, och sedan skrattade han så att tallriken skallrade.

”Femtio!” sa han. ”Vilken stor släkt för ett så litet folk. Då ska jag inte hålla dig kvar.”

Han låste upp dörren och gav Pim en bit sockerkaka för vägen.

1. Hur många tallrikar står på bordet?
2. Varför vrider jätten om nyckeln två gånger? Hur vet du det?
3. Vad menar jätten när han frågar hur många som vet att Pim är där? Vad i texten får dig att tro det?
4. Tror jätten på det Pim säger? Hur vet du det?
5. Pim svarar ”Femtio”, fast ingen vet var han är. Vad hade du svarat i Pims ställe? Varför?

Lärarens sida: Avancerad, text 19, I hallen

Textsamtal i grupp · åk 2–9

Det som står mellan raderna: Berättaren är en hjälpare i familjen, troligen en maskin, som förstår mindre än läsaren. Esme och Ylva driver med Elvira, som blir sårad.

I passet	
Känsligt	Texten handlar om att bli hånad. Låt samtalet handla om personerna i texten.
Stilen	I Kazuo Ishiguros stil, som i Klara och solen: en lugn, artig berättare som återger mer än den förstår. Läs sakligt. Läs vidare: Klara och solen.
Före läsningen	Vad kan man se på människor, utöver det de säger?
Stoppet	Stanna efter <i>”Har du sytt den själv? Vad modigt.”</i> Något är konstigt.
Tänka högt · fråga 2, Det som menas	<i>”Vänta, modigt att ha en tröja? Jag ser framför mig Ylva som böjer sig fram mot stjärnan som Elvira har sytt. Det står ’Så litet och gulligt’ om hemmet, och nu ’Vad modigt’ om tröjan. Jag vet att man kan säga något som låter snällt och mena att det är fånigt. Alltså tror jag att Ylva driver med Elvira. Stämmer det? Jag läser vidare. De skrattar, fast ingen har sagt något roligt. Ja, det stämmer.”</i>
Fråga 1 · på raderna	Att det var bra att Elvira äntligen hade fått vänner.
Fråga 2 · mellan raderna, Det som menas	Ledtrådarna: <i>”Så litet och gulligt”; ”Vad modigt”; ”skrattade, fast ingen hade sagt något roligt”.</i> Svar som texten stöder: Ylva menar att tröjan är fånig. En tanke att pröva: <i>”Hon tycker att det är modigt att sy.”</i> Då hade de inte tittat på varandra och skrattat. Fråga tillbaka: <i>”Vad gör flickorna sedan?”</i>
Fråga 3 · mellan raderna, Känsla	Ledtrådarna: <i>”drog hon av sig tröjan, fast den inte var smutsig”; ”Jag har lite ont i huvudet”; ”Jag stannar hemma”.</i> Svar som texten stöder: sårad eller ledsen. En tanke att pröva: <i>”Sjuk, hon har ju ont i huvudet.”</i> Hon kan ha ont och vara ledsen samtidigt. Fråga tillbaka: <i>”Vad gör hon med tröjan efter besöket?”</i>
Fråga 4 · mellan raderna, Varför	Ledtrådarna: <i>”så bra att Elvira äntligen hade fått vänner”; ”Jag har lite ont i huvudet”.</i> Svar som texten stöder: hon vill inte göra mamma ledsen, eller hon skäms. Båda håller med en ledtråd. En tanke att pröva: <i>”Mamma blir arg om hon stannar hemma.”</i> Det står inget om att mamma blir arg. Fråga tillbaka: <i>”Vad sa mamma vid frukosten?”</i>
Fråga 5 · bortom raderna	Berätta för mamma, som kan hjälpa, eller göra som Elvira bad. Ett bra svar tar med det Elvira bad om och vad hjälparen gör med tröjan.
Öppna frågor	<i>”Vad tänkte Elvira framför spegeln?”; ”Varför kom Esme och Ylva?”</i>
Om eleven fastnar	Peka på <i>”skrattade, fast ingen hade sagt något roligt”.</i>

I HALLEN

Elvira hade bett mig att stanna i köket när hennes nya vänner kom. Jag är familjens hjälpare och behöver inte äta, men jag tycker om köket, så jag torkade dricksglas som redan var torra. Jag lade märke till att Elvira bytte tröja tre gånger framför spegeln. Den sista var gul, med en stjärna som hon hade sytt på själv kvällen innan. Hennes mamma hade sagt vid frukosten att det var så bra att Elvira äntligen hade fått vänner i nya klassen.

Flickorna hette Esme och Ylva, och de sa många vänliga saker. ”Vad mysigt det är här”, sa Esme. ”Så litet och gulligt.” Ylva böjde sig fram och tittade på stjärnan. ”Har du sytt den själv? Vad modigt.” Sedan tittade de på varandra och skrattade, fast ingen hade sagt något roligt. Jag tänkte att de måste tycka mycket om Elvira, eftersom de log hela tiden.

”Vi går före”, sa Ylva i dörren. ”Kom sen, om du hinner.” När de hade gått stod Elvira kvar i hallen. Sedan drog hon av sig tröjan, fast den inte var smutsig, och vek ihop den mycket noggrant.

”Jag har lite ont i huvudet”, sa hon. ”Jag stannar hemma.” Jag frågade om jag skulle hämta en tablett, men hon ville inte ha någon. Hon bad mig att inte säga något till mamma. Jag tänkte att det var bäst att göra som hon sa. Men jag lade tröjan överst i lådan, så att den skulle vara lätt att hitta nästa gång.

1. Vad hade Elviras mamma sagt vid frukosten?
2. Vad menar Ylva när hon säger ”Vad modigt”? Vad i texten får dig att tro det?
3. Hur känner sig Elvira när hon viker ihop tröjan? Hur vet du det?
4. Varför vill Elvira att hjälparen inte ska säga något till mamma? Hur vet du det?
5. Hjälparen tänker att det är bäst att göra som Elvira säger. Vad borde hjälparen göra? Varför?

Lärarens sida: Avancerad, text 20, Språnget

Textsamtal i grupp · åk 2–9

Det som står mellan raderna: Barnen bor på en rymdstation och ser en blå och vit värld genom fönstret. Aylin är ny, och Omid hämtar henne snabbt eftersom han själv har hängt där.

I passet	
Stilen	I Ray Bradburys stil, som i hans noveller om framtiden: ljud och dofter, och vardagsord om det främmande. Läs långsamt och drömskt. Läs vidare: Fahrenheit 451.
Före läsningen	Vad brukar en grupp göra när någon ny kommer?
Stoppet	Stanna efter <i>"Där inne fanns inget upp och inget ned."</i> Något är konstigt: rummet har inget golv.
Tänka högt · fråga 2, Var och när	<i>"Vänta, här står inte var de är. Jag ser framför mig en rund hall med väggar som är mjuka som täcken. Det står 'Barnen hängde i det runda fönstret', och det står 'Där inne fanns inget upp och inget ned'. Jag vet att man svävar i rymden. Alltså tror jag att de bor på en rymdstation. Stämmer det? Jag läser vidare. Genom fönstret rullar en blå och vit värld förbi. Ja, det stämmer."</i>
Fråga 1 · på raderna	Räcket.
Fråga 2 · mellan raderna, Var och när	Ledtrådarna: <i>"också när hon åt"; "inget upp och inget ned"; "en blå och vit värld"</i> . Svar som texten stöder: på en rymdstation. En tanke att pröva: <i>"Under vattnet."</i> Fisken är en liknelse, och genom fönstret syns moln. Fråga tillbaka: <i>"Vad syns genom fönstret?"</i>
Fråga 3 · mellan raderna, Känsla	Ledtrådarna: <i>"med armarna ute"; "Barnens skratt fyllde hallen"; "slutade sparka med benen"</i> . Svar som texten stöder: rädd, ensam och generad, eller stilla och förundrad när hon ser världen. Båda håller med en ledtråd. En tanke att pröva: <i>"Glad, barnen skrattar ju."</i> De skrattar åt henne. Fråga tillbaka: <i>"Vad gör Aylin när hon ser världen?"</i>
Fråga 4 · mellan raderna, Varför	Ledtrådarna: <i>"sin första vecka"; "som var äldst"; "Han var hos henne innan någon hade hunnit sluta skratta"</i> . Svar som texten stöder: han vet själv hur det är att hänga där som ny, eller han känner ansvar som äldst. Båda håller med en ledtråd. En tanke att pröva: <i>"Han vill visa sig duktig."</i> Det står inget om att han vill synas. Fråga tillbaka: <i>"Vad hände Omid själv, sin första vecka?"</i>
Fråga 5 · bortom raderna	Bra, eftersom alla har gjort det, eller dåligt, eftersom den nya blir utskrattad. Ett bra svar tar med något Aylin eller Omid gör.
Öppna frågor	<i>"Varför tror ni att den som skrev texten aldrig säger var barnen bor?"; "Aylin slutar sparka när hon ser världen. Vad tror ni att hon tänker på?"</i>
Om eleven fastnar	Peka på <i>"Där inne fanns inget upp och inget ned"</i> .

© Niclas Fohlin. Ur Textsamtal i grupp, <https://niclasfohlin.se/stodundervisning/textsamtal-i-grupp>.

SPRÅNGET

Skeppet gled in genom mörkret som en fisk av silver genom svart vatten, tyst, tyst, med alla sina små lampor tända.

Barnen hängde i det runda fönstret och tryckte näsorna mot glaset tills det blev imma. Luften i korridoren luktade metall och apelsiner, som den alltid gjorde. Med skeppet kom en flicka som hette Aylin. Hon hade en randig mössa och en ryggsäck som var nästan lika stor som hon själv. Hon höll sig i räcket med ena handen, hela tiden, också när hon åt.

”Nu ska du göra språnget”, sa Omid, som var äldst. Han tog med henne till den stora hallen. Den var rund och tom, och väggarna var mjuka som täcken. Där inne fanns inget upp och inget ned. Man tog sats mot en vägg och flög tvärs över hallen utan att röra vid något. Den som sköt ifrån för svagt drev långsamt genom hallen och snurrade sakta, sakta, tills någon kom och hämtade en. Omid hade själv hängt där en gång, sin första vecka, för fyra år sedan.

Aylin släppte räcket. Hon flög som en kastad vante, snett och för långsamt, och drev sakta genom hallen med armarna ute. Barnens skratt fyllde hallen. Genom det stora fönstret rullade en blå och vit värld förbi, med hav och moln, långsamt, långsamt. Aylin tittade på den och slutade sparka med benen. Då tog Omid sats. Han var hos henne innan någon hade hunnit sluta skratta.

-
1. Vad håller sig Aylin i, också när hon äter?
 2. Var bor barnen? Vad i texten får dig att tro det?
 3. Hur känner sig Aylin när hon svävar genom hallen?
Hur vet du det?
 4. Varför är Omid så snabb att hämta Aylin? Vad i texten får dig att tro det?
 5. Omid säger till Aylin att hon ska göra språnget. Är det ett bra sätt att ta emot den som är ny? Varför?

Lärarens sida: Avancerad, text 21, Kaktus

Textsamtal i grupp · åk 2–9

Det som står mellan raderna: Kaktus byter betydelse, och Bea trivs.

I passet	
Läs högt	Läs namnet och klockslaget lugnt före varje meddelande, så att eleverna hinner följa med på sitt blad.
Före läsningen	Vilka ord betyder något eget bland kompisar?
Stoppet	Stanna efter <i>"NEJ, vänta, inte kaktus, glöm att jag skrev det."</i> Någon ändrar sig.
Tänka högt · fråga 3, Varför	<i>"Vänta, hon tog tillbaka kaktus efter en minut. Varför då? Jag ser framför mig Bea vid bordet hos grannarna. Det står 'Ringer om en minut', och det står 'NEJ, vänta, inte kaktus'. Jag vet att man kan ändra sig om något bra händer. Alltså tror jag att något händer just då. Stämmer det? Jag läser vidare. En fisk heter Kaktus. Ja, kanske skrev hon om den, och inte om ordet."</i>
Fråga 1 · på raderna	21.52.
Fråga 2 · mellan raderna, Ordet	Ledtrådarna: <i>"kom ihåg ordet"; "Ett ord, så ringer vi"; "Ringer om en minut".</i> Svar som texten stöder: ett hemligt ord för att bli räddad. En tanke att pröva: <i>"En växt."</i> Ingen pratar om växter.
Fråga 3 · mellan raderna, Varför	Ledtrådarna: <i>"NEJ, vänta, inte kaktus"; "Gabriel har en fisk som heter Kaktus"; "Kanske."</i> Svar som texten stöder: hon ville bli räddad men ändrade sig, eller menade fisken. Båda håller med en ledtråd. En tanke att pröva: <i>"Hon hade tråkigt hela kvällen."</i> Hon vill tillbaka på torsdag.
Fråga 4 · mellan raderna, Det som menas	Ledtrådarna: <i>"klockan är snart tio"; "den äter ur handen, och jag fick mata den"; "Vem är du, och vad har du gjort med Bea?"; "någon måste ju mata Kaktus".</i> Svar som texten stöder: att hon vill dit igen för att hon trivdes, kanske tack vare Gabriel, eller för att hon blev förtjust i fisken. Fisken är skälet hon ger. En tanke att pröva: <i>"Fisken behöver mat."</i> Gabriel kan mata sin egen fisk. Fråga tillbaka: <i>"Vem bor med fisken?"</i>
Fråga 5 · bortom raderna	Ja, för kompisarna hade retats, eller nej, för kompisar ska få veta och de ville hjälpa henne. Ett bra svar tar med något som Nellie eller Dawit skriver.
Öppna frågor	<i>"Vad tror ni att kaktus betyder från och med nu?"; "Vad tror ni att Gabriel vet om ordet kaktus?"</i>
Om eleven fastnar	Peka på <i>"Ett ord, så ringer vi"</i> . Frågar eleven vad <i>"Vem är du, och vad har du gjort med Bea?"</i> betyder, fråga tillbaka: <i>"Vad har Bea skrivit just innan?"</i>

KAKTUS

Bea 17.58: Nu åker vi till nya grannarna, och mamma säger att jag ska vara trevlig hela middagen, alltså i TRE timmar!

Nellie 17.59: Du överlever, och kom ihåg ordet om det blir för jobbigt.

Dawit 17.59: Ett ord, så ringer vi och säger att din hamster har rymt genom ventilationen.

Bea 18.00: Jag har ingen hamster.

Dawit 18.00: Det vet inte grannarna.

Bea 18.01: Okej, kaktus.

Bea 18.47: Deras son Gabriel har ett akvarium som tar upp en hel vägg, och han har pratat om fiskarna i fyrtio minuter utan att andas.

Nellie 18.48: Stackars dig, jag skrattar så att jag gråter.

Bea 19.15: Kaktus.

Dawit 19.15: Ringer om en minut, håll ut!

Bea 19.16: NEJ, vänta, inte kaktus, glöm att jag skrev det.

Nellie 19.17: Vad händer egentligen???

Bea 20.04: Visste ni att de flesta fiskar sover med öppna ögon, eftersom de inte har några ögonlock?

Dawit 20.05: Vem är du, och vad har du gjort med Bea?

Bea 21.52: Hemma nu.

Nellie 21.52: Tre timmar, sa du, och klockan är snart tio.

Bea 21.53: Gabriel har en fisk som heter Kaktus, den äter ur handen, och jag fick mata den.

Dawit 21.53: Så du skrev kaktus om en fisk?

Bea 21.54: Kanske.

Nellie 21.55: Ska du tillbaka dit någon gång?

Bea 21.56: På torsdag, någon måste ju mata Kaktus.

Dawit 21.57: Jaså, Kaktus, alltså.

1. Hur dags skriver Bea att hon är hemma?
2. Vad betyder ordet kaktus för Bea, Nellie och Dawit klockan 18.01? Vad i texten får dig att tro det?
3. Varför skriver Bea "Kaktus" klockan 19.15? Hur vet du det?
4. Vad menar Bea med "någon måste ju mata Kaktus"? Vad i texten får dig att tro det?
5. Dawit frågar om Bea skrev kaktus om en fisk, och Bea svarar "Kanske". Hade du svarat dina kompisar likadant? Varför?

Lärarens sida: Avancerad, text 22, Springan

Textsamtal i grupp · åk 2–9

Det som står mellan raderna: Flera före Asta har varit med om samma sak, och Asta, som är ensam, välkomnar det nu.

I passet	
Känsligt	Elever som har flyttat eller är nya i skolan kan känna igen sig i Asta. Den som vill får berätta, men låt samtalet handla om Asta.
Stilen	I Maria Gripes stil, som i Agnes Cecilia: ett gammalt hus och något från förr. Läs lugnt. Läs vidare: Agnes Cecilia, som finns som lättläst bok.
Före läsningen	Vad kan man höra i ett gammalt hus?
Stoppet	Stanna efter <i>"Jag hade inte vaknat, fast jag sover lätt."</i> Något är konstigt.
Tänka högt · fråga 3, Vem	<i>"Vänta, vem stänger fönstret? Jag ser framför mig en bok på golvet och ett stängt fönster. Det står 'fönstret var stängt', och det står 'Jag hade inte vaknat, fast jag sover lätt'. Jag vet att man vaknar av steg i rummet. Alltså tror jag att något stänger det mycket tyst. Stämmer det? Jag läser vidare. Fönstret skakar i blåsten, men på lappen står 'Tack, Dagny.' Det kan vara blåsten eller Dagny."</i>
Fråga 1 · på raderna	Tre.
Fråga 2 · mellan raderna, Före och efter	Ledtrådarna: <i>"en gulnad lapp"; "varje rad var skriven med en egen handstil"; "Det stämmer."</i> Svar som texten stöder: flera före Asta skrev till varandra och till Dagny om samma sak. En tanke att pröva: <i>"Någon har gömt en lapp till Asta."</i> Lappen är gulnad och har tre handstilar. Fråga tillbaka: <i>"Hur många hade skrivit på lappen före Asta?"</i> Säger eleven att Dagny bodde där, håller det. Fråga sedan: <i>"Vilka mer har bott i rummet?"</i>
Fråga 3 · mellan raderna, Vem	Ledtrådarna: <i>"DAGNY 1921"; "Tack, Dagny"; "fönstret skakar när det blåser"; "regnar det alltid"; "Jag hade inte vaknat, fast jag sover lätt"</i> . Svar som texten stöder: Dagny eller blåsten. Båda håller. En tanke att pröva: <i>"Mamma."</i> Mamma säger att hon inte rör fönstret. Fråga tillbaka: <i>"Vad säger mamma?"</i>
Fråga 4 · mellan raderna, Varför	Ledtrådarna: <i>"ställde jag en bok i springan"; "Låt springan vara"; "öppnar jag fönstret lite mer än vanligt"</i> . Svar som texten stöder: nu välkomnar hon det, kanske av ensamhet. En tanke att pröva: <i>"Hon vill ha mer luft."</i> Det skälet finns redan i början. Fråga tillbaka: <i>"Vad är nytt när Asta har läst lappen?"</i>
Fråga 5 · bortom raderna	Öppna, för att det verkar snällt, eller stänga, för att det är kusligt. Ett bra svar tar med något ur lappen.
Öppna frågor	<i>"Vad tror ni att Asta skrev på den fjärde raden?"; "Vad skulle mamma säga om lappen?"</i>
Om eleven fastnar	Peka på <i>"en egen handstil"</i> . När du läser titeln förklarar du att en springa är ett smalt mellanrum när fönstret står lite öppet.

SPRINGAN

Första veckan i den gamla lägenheten trodde jag att det var mamma som stängde mitt fönster om nätterna. Jag lämnar alltid en smal springa öppen, för jag kan inte sova när luften står still. ”Asta, jag rör inte ditt fönster”, sa mamma vid frukosten utan att titta upp från telefonen. På kvällen ställde jag en bok i springan, så att ingen skulle kunna stänga.

På morgonen låg boken på golvet, och fönstret var stängt. Jag hade inte vaknat, fast jag sover lätt. Sedan dess har jag lagt märke till en sak. Fönstret stängs bara vissa nätter, och de nätterna regnar det alltid innan morgonen. Huset är över hundra år gammalt, och fönstret skakar när det blåser. Men i fönsterkarmen, längst ner där färgen har flagnat, har någon skrapat in ett namn med något vasst: DAGNY 1921.

I går lossnade botten i byrålådan, och under den låg en gulnad lapp. Där stod tre rader, och varje rad var skriven med en egen handstil.

”Var inte rädd. Hon stänger bara när det ska regna.”

”Det stämmer. Låt springan vara.”

”Tack, Dagny. Du är snäll.”

Mamma kommer hem sent nu, och i den nya skolan känner jag ingen än. Jag har inte berättat om lappen för henne. Men i kväll har jag skrivit en fjärde rad, och nu öppnar jag fönstret lite mer än vanligt.

1. Hur många olika handstilar fanns det på lappen när Asta hittade den?
2. Vad hade hänt i rummet innan Asta flyttade in? Hur vet du det?
3. Vem eller vad stänger fönstret om nätterna? Vad i texten får dig att tro det?
4. Varför öppnar Asta fönstret lite mer än vanligt i kväll? Hur vet du det?
5. Vad hade du gjort i Astas ställe? Varför?

Lärarens sida: Avancerad, text 23, Molnet

Textsamtal i grupp · åk 2–9

Det som står mellan raderna: Tiri låter bli att kalla molnet, för då blir den andra ön utan regn. Trollkarlen säger inget, men brödbiten visar att han har sett hennes val.

I passet	
Stilen	I Ursula K. Le Guins stil, som i Trollkarlen från Övärlden: få ord och en tyst lärare. Läs långsamt. Läs vidare: Trollkarlen från Övärlden.
Före läsningen	Vad händer med djur när det inte regnar på länge?
Stoppet	Stanna efter <i>”Lyssna, sa han bara.”</i> Något är konstigt.
Tänka högt · fråga 2, Ordet	<i>”Vänta, lyssna på vad? Jag ser framför mig trollkarlen som lagar sitt nät utan att titta upp. Det står ’mest fick hon vänta och lyssna’, och nu säger han bara ’Lyssna’. Jag vet att en lärare ibland säger lite för att eleven ska tänka själv. Alltså tror jag att lyssna här betyder att märka allt omkring sig innan man gör något. Stämmer det? Jag läser vidare. Hon hör getterna, vinden och en hund långt borta. Ja, det stämmer.”</i>
Fråga 1 · på raderna	Mot den andra ön.
Fråga 2 · mellan raderna, Ordet	Ledtrådarna: <i>”mest fick hon vänta och lyssna”; ”Hon stod länge så”; ”en hund som skällde på den andra ön”.</i> Svar som texten stöder: att märka allt innan man gör något, eller att höra att det finns liv på den andra ön, som också behöver regnet. Båda håller med en ledtråd. En tanke att pröva: <i>”Att höra vad han säger.”</i> Han säger ingenting mer. Fråga tillbaka: <i>”Vad hör Tiri?”</i>
Fråga 3 · mellan raderna, Varför	Ledtrådarna: <i>”Det drev sakta mot den andra ön”; ”där gräset var lika gult som här”; ”Sedan stängde hon munnen”.</i> Svar som texten stöder: om hon kallar molnet hit, får den andra ön inget regn, och där behöver de det lika mycket. En tanke att pröva: <i>”Hon har glömt namnet.”</i> Hon kunde namnet och öppnade munnen. Eller <i>”Man säger det aldrig i onödan.”</i> Getterna är törstiga, så det vore inte i onödan. Fråga tillbaka: <i>”Vart är molnet på väg, och vem bor där?”</i>
Fråga 4 · mellan raderna, Varför	Ledtrådarna: <i>”Hon stod länge så”; ”gick efter hinkarna”; ”en extra brödbit åt henne”.</i> Svar som texten stöder: han är stolt över hennes val, eller han tröstar henne. Båda håller med en ledtråd. En tanke att pröva: <i>”Han hade bröd över.”</i> Brödet kommer efter valet. Fråga tillbaka: <i>”När lägger han fram brödet?”</i>
Fråga 5 · bortom raderna	Ja, för den andra ön behöver regnet lika mycket och molnet var på väg dit, eller nej, för hennes egna getter och brunnen kommer först. Ett bra svar tar med något från båda öarna.
Öppna frågor	<i>”Vad tror ni att Tiri gör om torkan fortsätter?”; ”Det står att molnens namn inte är vanliga ord. Vad kan ett sant namn vara?”</i>
Om eleven fastnar	Peka på <i>”där gräset var lika gult som här”.</i>

MOLNET

Det hade inte regnat på ön sedan våren. Gräset på sluttningarna var gult och knastrade under fötterna, och getterna stod vid den tomma bäcken och väntade. I går hade den minsta geten lagt sig ner och inte orkat resa sig. Varje morgon bar Tiri vatten till dem från brunnen, två hinkar i taget, och varje morgon fick hon sänka hinken lite djupare.

Tiri bodde hos trollkarlen och lärde sig av honom. Han sa sällan mycket, och mest fick hon vänta och lyssna. I vintras hade han lärt henne molnens namn. Det är inga vanliga ord. Den som säger ett molns sanna namn kan kalla molnet till sig, och därför säger man det aldrig i onödan. Nu låg ett grått moln över havet i väster, tungt av regn, men det räckte bara till en ö. Det drev sakta mot den andra ön, där röken steg från husen och där gräset var lika gult som här. Tiri kunde namnet, och hon öppnade munnen. Hon såg på trollkarlen. Han satt på en sten och lagade ett nät, och han såg inte upp. ”Lyssna”, sa han bara.

Hon lyssnade. Hon hörde getterna och vinden i det torra gräset, och långt borta över vattnet hörde hon en hund som skällde på den andra ön. Hon stod länge så. Sedan stängde hon munnen och gick efter hinkarna. Trollkarlen sa ingenting. Men när hon kom tillbaka med vattnet hade han lagt en extra brödbit åt henne på stenen.

1. Vart driver molnet?
2. Vad betyder ”Lyssna” när trollkarlen säger det?
Hur vet du det?
3. Varför säger Tiri inte molnets namn? Vad i texten får dig att tro det?
4. Varför lägger trollkarlen fram en extra brödbit åt Tiri?
Hur vet du det?
5. Tiris getter är törstiga. Gjorde Tiri rätt när hon lät bli att säga namnet? Varför?

Lärarens sida: Avancerad, text 24, I gryningen

Textsamtal i grupp · åk 2–9

Det som står mellan raderna: Båten har kört på stenen i natt, men vem som styrde sägs inte.

I passet	
Stilen	I Ernest Hemingways stil, som i Den gamle och havet: korta repliker, och det viktigaste sägs aldrig. Läs lugnt, med pauser. Läs vidare: Den gamle och havet.
Före läsningen	Vad är viktigt när man åker båt?
Stoppet	Stanna efter <i>"Pojken hade alltid vetat var stenen låg."</i> Något är konstigt.
Tänka högt · fråga 2, Före och efter	<i>"Vänta, ingen av dem tittar på stenen. Jag ser framför mig den blå båten vid stenen. Det står 'propellern var böjd', och det står 'hade stenen en rand av blå färg'. Jag vet att en båt kan få en böjd propeller och lämna färg om den kör på en sten. Alltså tror jag att båten körde på stenen i natt. Stämmer det? Jag läser vidare. Pappan säger 'Det var tjock dimma i natt'. Det stämmer."</i>
Fråga 1 · på raderna	Blåbärssaft.
Fråga 2 · mellan raderna, Före och efter	Ledtrådarna: <i>"propellern var böjd"; "den blå båten"; "en rand av blå färg"; "Det var tjock dimma i natt"</i> . Svar som texten stöder: att båten körde på stenen i natt. Vem som styrde sägs inte, och eleverna kan tänka olika, men pojkens skam och pappans tröst pekar på pojken. En tanke att pröva: <i>"Motorn gick sönder av sig själv."</i> Det förklarar inte den blå randen på stenen. Fråga tillbaka: <i>"Var syns blått?"</i>
Fråga 3 · mellan raderna, Känsla	Ledtrådarna: <i>"Pojken tittade inte på motorn"; "Det var pappans tur att ro"; "Jag kan ro hela vägen"</i> . Svar som texten stöder: han skäms eller ångrar sig. En tanke att pröva: <i>"Glad, han tycker om att ro."</i> Han ror fast det är pappans tur och tittar bort från motorn. Fråga tillbaka: <i>"Vems tur var det att ro?"</i>
Fråga 4 · mellan raderna, Det som menas	Ledtrådarna: <i>"I sådan dimma ser man ingenting"; "kaffe i två plåtmuggar"; "handen på pojkens axel"; "Pappan tittade länge på honom"</i> . Svar som texten stöder: att det inte var pojkens fel, eller att det hade kunnat hända vem som helst, också pappan. Båda håller med en ledtråd. En tanke att pröva: <i>"Han pratar om vädret."</i> Dimman var i natt, och han nämner stenarna. Fråga tillbaka: <i>"Vilken sten?"</i>
Fråga 5 · bortom raderna	Ja, pojken behöver ord, eller nej, handen räcker. Ett bra svar tar med något pappan gör.
Öppna frågor	<i>"Vad tänkte pappan i natt?"; "Vad vill pojken säga?"</i>
Om eleven fastnar	Peka på <i>"blå färg"</i> . Förklara gärna att propellern är det som snurrar under motorn och driver båten framåt.

© Niclas Fohlin. Ur Textsamtal i grupp, <https://niclasfohlin.se/stodundervisning/textsamtal-i-grupp>.

I GRYNINGEN

De gick ner till bryggan i gryningen, och pappan bar årorna och pojken bar fiskespöna. Motorn låg på bryggan där pappan hade lagt den i natt, och propellern var böjd. Pojken tittade inte på motorn. Han tog årorna från pappan, lade dem i den blå båten och började ro. Det var pappans tur att ro, men pappan satte sig längst bak och sa ingenting. Pappan hade fortfarande samma tröja som i går.

”Ror jag för fort?” sa pojken.

”Nej”, sa pappan.

”Jag kan ro hela vägen”, sa pojken.

”Jag vet”, sa pappan.

De rodde förbi den stora stenen som stack upp ur vattnet, och ingen av dem tittade på den. Längst ner, precis vid vattenytan, hade stenen en rand av blå färg. Pojken hade alltid vetat var stenen låg.

På en liten ö gjorde pappan upp eld och kokade kaffe. Förut hade pojken alltid fått blåbärssaft, men nu hällde pappan upp kaffe i två plåtmuggar och räckte honom den ena.

”Det var tjock dimma i natt”, sa pappan.

”Ja”, sa pojken.

”I sådan dimma ser man ingenting”, sa pappan. ”Inte ens stenarna.”

Pojken höll plåtmuggen med båda händerna och sa ingenting. Pappan tittade länge på honom, och sedan lade han handen på pojkens axel en kort stund och tittade ut över vattnet igen.

-
1. Vad hade pojken alltid fått att dricka förut?
 2. Vad hade hänt innan de gick ner till bryggan? Vad i texten får dig att tro det?
 3. Hur känner sig pojken när han ror? Hur vet du det?
 4. Vad menar pappan när han säger ”Inte ens stenarna”? Hur vet du det?
 5. Pappan säger nästan ingenting. Hade det varit bättre om han hade sagt mer? Varför?

Lärarens sida: Avancerad, text 25, Det gröna

Textsamtal i grupp · åk 2–9

Det som står mellan raderna: Farmor låtsas glömma så att Adrian ska komma tillbaka.

I passet	
Känsligt	Någon i gruppen kan ha en äldre släkting som glömmet. Texten säger inget om en sjukdom, och samtalet behöver inte göra det. Låt det handla om farmor och Adrian.
Före läsningen	Vad är svårt med en ny mobil för en äldre person?
Stoppet	Stanna efter <i>"Det måste ha varit telefonen själv."</i> Ord och handling säger olika.
Tänka högt · fråga 4, Varför	<i>"Vänta, det här passar inte ihop. Jag ser framför mig farmor med blocket. Det står 'Jag har så dåligt minne nu för tiden', och det står 'i söndags ringde du ju till mig'. Jag vet att en telefon inte ringer själv. Alltså undrar jag om farmor verkligen glömmet så mycket som hon säger. Stämmer det? Jag läser vidare. När Adrian har gått trycker hon snabbt med tummen. Ja, nu förstår jag: hon kan ringa."</i>
Fråga 1 · på raderna	Till stranden.
Fråga 2 · mellan raderna, Det som menas	Ledtrådarna: <i>"en äppelkaka som räcker till sex personer"; "Det säger du varje gång".</i> Svar som texten stöder: hon bakar så att Adrian stannar. En tanke att pröva: <i>"Hon bakade för mycket av misstag."</i> Det händer varje gång, säger Adrian. Fråga tillbaka: <i>"Hur ofta säger farmor så?"</i>
Fråga 3 · mellan raderna, Varför	Ledtrådarna: <i>"lägger den med skärmen nedåt"; "där har jag varit förut"; "han låter den ligga".</i> Svar som texten stöder: han vill hellre vara hos farmor, eller vill inte att hon känner sig i vägen. Båda håller med en ledtråd. En tanke att pröva: <i>"Han är osams med kompisarna."</i> Det står inget om bråk. Fråga tillbaka: <i>"Vad svarar Adrian när farmor säger 'Gå du, vännen'?"</i>
Fråga 4 · mellan raderna, Varför	Ledtrådarna: <i>"i söndags ringde du ju till mig"; "trycker snabbt med tummen"; "jag har inte lärt mig än".</i> Svar som texten stöder: hon kan ringa och låtsas glömma, så att Adrian kommer. En tanke att pröva: <i>"Farmor lärde sig till slut."</i> Hon ringde redan i söndags. Eller <i>"Hon säger ju att hon inte har lärt sig."</i> Hon säger det med telefonen mot örat. Fråga tillbaka: <i>"Vad gör farmor medan hon säger det?"</i>
Fråga 5 · bortom raderna	Ett svar kan vara att stanna, för farmor har bakat och väntar, eller att gå, för farmor säger <i>"Gå du"</i> . Ett bra svar tar med något ur texten.
Öppna frågor	<i>"Adrian säger 'i söndags ringde du ju till mig'. Vad tror ni att han tänker då?"; "Vad tror ni att Adrian och farmor skulle säga om de var ärliga?"</i>
Om eleven fastnar	Peka på <i>"i söndags ringde du ju till mig"</i> .

© Niclas Fohlin. Ur Textsamtal i grupp, <https://niclasfohlin.se/stodundervisning/textsamtal-i-grupp>.

DET GRÖNA

(Farmors kök en tisdagseftermiddag. Det luktar äpplen och kanel. Adrian sitter vid bordet med farmors nya

mobiltelefon i handen.)

Adrian: Okej, en gång till. När du vill ringa trycker du på det gröna.

Farmor: Det gröna, vänta, jag skriver upp det.

(Farmor skriver i ett litet block. Samma två ord står på varje blad.)

Adrian: Farmor, du har skrivit det förut.

Farmor: Jag har så dåligt minne nu för tiden.

Adrian: Men i söndags ringde du ju till mig, så hur gick det till?

Farmor: Det måste ha varit telefonen själv.

(Adrians mobil plingar. Han läser och lägger den med skärmen nedåt på bordet.)

Farmor: Är det dina kompisar? Gå du, vännen, vi tar det nästa tisdag.

Adrian: De ska bara till stranden, och där har jag varit förut.

(Farmor ställer fram en äppelkaka som räcker till sex personer.)

Farmor: Den blev visst för stor för en.

Adrian: Det säger du varje gång.

(Adrian tar en stor bit. Mobilen plingar igen, och han låter den ligga.)

Adrian: Nästa tisdag, då. Det gröna är för att ringa.

Farmor: Det gröna, ja, jag ska försöka komma ihåg det.

(Dörren går igen. Farmor tar telefonen, trycker snabbt med tummen och håller den mot örat.)

Farmor: Hej, Majken. Ja, han var här i dag igen, och nej, jag har inte lärt mig än.

(Farmor skrattar och skär en bit äppelkaka till sig själv.)

1. Vart ska Adrians kompisar?
2. Vad menar farmor med "Den blev visst för stor för en"? Hur vet du det?
3. Varför låter Adrian mobilen ligga? Vad i texten får dig att tro det?
4. Vad förstår du i slutet som du inte förstod i början? Hur vet du det?
5. Mobilen plingar två gånger. Vad hade du gjort i Adrians ställe? Varför?

Lärarens sida: Avancerad, kartläggning efter, Mejlet

Textsamtal i grupp · åk 2–9

Det som står mellan raderna: Mira är nervös men bestämd inför en kurs och väntar i en keramikverkstad en tisdagskväll.

Kartläggningen	
Så gör du	Eleven gör kartläggningen enskilt med dig utanför passen, på fem till åtta minuter. Ställ ingen fråga före läsningen, och stanna inte. Eleven läser själv, och för den som avkodar mödosamt läser du texten högt först. Eleven svarar muntligt, och du skriver i protokollet. Den första frågan ger 1 poäng, och fråga 2 och fråga 3 ger 0–2 poäng var, högst 5 poäng. Fråga tillbaka bara om eleven inte svarar, och skriv då ett h efter poängen.
Fråga 1 · på raderna	Tjugo.
Fråga 2 · mellan raderna, Känsla	<p>Ledtrådarna: <i>"läste mejlet från kursledaren en gång till"; "väskan hade hon packat dagen innan"; "Jag kom nog lite tidigt. Jag kan vänta här borta."; "knöt om skorna en gång till"; "tittade på den och la ner den igen utan att ha skrivit något".</i></p> <p>Svar som texten stöder: nervös, orolig eller spänd, men fast besluten att vara med. Ord att ge i samtalet: nervös, spänd.</p> <p>Poäng: 2 poäng för en slutsats som texten stöder (nervös, orolig, spänd) med minst en ledtråd. 1 poäng för en slutsats som texten stöder utan ledtråd, eller en ledtråd utan slutsats, som <i>"Hon knöt om skorna två gånger."</i> 0 poäng för en känsla som texten inte stöder (glad, arg, trött), inget svar eller ett svar som inte hör ihop med texten.</p> <p>Fråga tillbaka: <i>"Vad gör Mira med mejlet och med skorna?"</i></p>
Fråga 3 · mellan raderna, Var och när	<p>Ledtrådarna: <i>"luktade det blöt lera och kaffe"; "Längs väggarna stod hyllor med skålar och krukor"; "En man i ett lerigt förkläde"; "Utanför hade gatlyktorna tänts"; "Klockan på väggen visade 18.00".</i></p> <p>Svar som texten stöder: en keramikverkstad, en lerverkstad eller en kurs där man gör skålar och krukor, en tisdagskväll.</p> <p>Poäng: 2 poäng för ett ställe där man gör eller säljer skålar, krukor eller keramik (verkstad, ateljé, kurs eller butik) med minst en ledtråd. 1 poäng för en rimlig plats utan ledtråd, som <i>"En verkstad"</i> eller <i>"En affär"</i>, eller en ledtråd utan plats, som <i>"Det luktar lera."</i> 0 poäng för en plats som ledtrådarna talar emot, som skolan, hemma eller ett bageri, eller <i>"Det står inte."</i> Förklara gärna att keramik är saker av bränd lera, som skålar och krukor.</p> <p>Fråga tillbaka: <i>"Vad luktar det, och vad står på hyllorna?"</i></p>
Fråga 4 · bortom raderna	Ett svar kan vara att kursen börjar bra och att hon får hjälp att hitta sin plats, eller att hon blir ännu mer nervös först. Ett bra svar nämner något ur texten, som mejlet eller att hon redan hade rest sig, och ger ett eget skäl.
Om eleven fastnar	Peka på <i>"läste mejlet från kursledaren en gång till"</i> .

MEJLET

Mira kom tjugo minuter för tidigt. Det var tisdag kväll, och gatan var tom på folk. Hon stod utanför dörren och läste mejlet från kursledaren en gång till. I mejlet stod tre saker att ta med, och väskan hade hon packat dagen innan. Dörren var tung och slog igen med en duns. Inifrån luktade det blöt lera och kaffe.

Hon gick in och ställde sig vid dörren. Längs väggarna stod hyllor med skålar och krukor, och någonstans surrade en maskin. En man i ett lerigt förkläde torkade händerna på en handduk.

”Är du Mira?” frågade han.

”Ja”, sa Mira. ”Jag kom nog lite tidigt. Jag kan vänta här borta.”

”Sätt dig gärna på bänken.”

Mira satte sig längst ut på bänken och knöt om skorna en gång till.

Utanför hade gatlyktorna tänts, en efter en. Klockan på väggen visade 18.00. Mannen vid arbetsbordet sorterade små träpinnar i en liten burk. Mira tog upp mobilen, tittade på den och la ner den igen utan att ha skrivit något. När de andra började samlas mitt i rummet hade hon redan rest sig. ”Var ska jag stå?” sa hon.

1. Hur många minuter för tidigt kom Mira?
2. Hur känner sig Mira när hon sitter på bänken? Hur vet du det?
3. Var är Mira? Vad i texten får dig att tro det?
4. Vad tror du händer efter att Mira har sagt ”Var ska jag stå?”
Varför?